ſentit eſſe in ſuſpenſiõe q̄d in excõica‑
tione. Et intellige īferiorē caſib⁹ predi
ctis poſſe abſoluere qñ excõicatio vel
ſuſpenſio eſt lata a canone. Secus ſi
ab homine. hec panor.

5 ℭ Que aũt ſit dr̃ia īter ſuſpēſionē de
poſitionē ⁊ dgradationē ſtricte ſumē
do ipos terminos. nã large freq̄ter ſu
mūt̃ i iure vnū p alio. Suſpēſio enī
iportat puationē executiõis ſtie ordis
vł offĩcioꝝ eccliaſticoꝝ ſimplr vł ad tē‑
pus: ⁊ cū ſpe diſpēſatiõis: q̄ qñq3 a iu
re: qñq3 a iudice infert̃. Depoſitio im
portat puationē executiõis ſtie offõrū
⁊ bñficioꝝ eccliaſticoꝝ poſſeſſiõis ſim
plr. ⁊ ex toto abſq3 ſpe reſtõis retento
tñ puilegio clicali: q2 cõuenirí nõ põt
in iudicio ſeculari. nec capi: nec pũiri
a laicis. ⁊ fit p ſniaꝫ hois cõiter. Nec
põt inferri hec pena ab inferiori epo q
hoc agere põt erga ppriũ ſbditũ: aſſiſ
tēte ſibi canonico numero epoꝝ ſi eſt
in ſacris. alš ſufficit ppria ſnia epi ſine
alioꝝ pñtia. Depoſit⁹ aũt ⁊ degrada‑
tus nõ põt reſtitui ad offã ſua niſi p diſ
pēſatiõnē pape. Degradatio vltra pe
nã depoſitiõis h̄ addit: q2 puat̃ puile‑
gio clicali oĩ cũ certa ſolēnitate. cara‑
cter tñ ei auferri non põt. de hoc vide
ŝ. Degradatio. §. vij.

4 ℭ Utrũ ſuſpēſio poſſit ſuſpēdi per ap
pellationē. R. Sicut excõicatio: ſic ab
officio vł igreſſu eccłie lata ſuſpēſio p
appellationē ſequētē minime ſuſpēdit̃.
vt extra de ſen. excõ. is cui. lib. vi.

5 ℭ Utrũ ſuſpēſus a pticipatõe vel colla
tõe ſacroꝝ ſi ꝯfaciat ſit irregularis. R.
ſꝫ Inn. ⁊ hoſt. q̄ ñ ext. de cli. ex. mi. ſi
celebrat. Talia eni nõ ſunt ordis: q2 ⁊
laici pticipãt ſacris ⁊ ꝯferũt ſacra.

6 ℭ Ubi ips ponit̃ ſine ꝑfinitiõe: vt cũ
qs ſine tpis ꝑfinitiõe bñficiis: puat̃ p
petua puatio itelligit̃. vt. C. d pe. l. ſuũs
p hoc facit q̄d. ŝ. dixit panor. q̄ paria
ſunt quem ſuſpendi perpetuo ⁊ ſim‑
pliciter. Quod no.

TAbellio. ē publica. pſona hñs offĩm
ſcribēdi inſtra ad faciendũ fidē.

1 ℭ Utrũ clici poſſint exercere offĩm ta‑
bellionatus. R. ſm Ral. clicis in ſacris
ordib⁹ ꝯſtitutis eſt penit⁹ īterdictũ: ⁊ ſi
illđ hēant ad dimittēdũ cõpellēdi ſũt
p ſubtractionē bñficij appellatõe, poſt
poſita. ex. de cle. vel mo. ſicut. Ex quo i
fert ibi panor. q̄ tabellio effect⁹ clicus
nõ pdit ipo facto tabellionat⁹ officiuꝫ
Si. n. eis dꝫ interdici offĩm. ergo illud
nõ pdiderũt. Idē videt̃ i tabellionib⁹
effectis religioſis. vt p religionē ñ pdi
derint offĩm: ſed exercere nõ debēt niſi
in cã hereſis. tex. ē notabilis in. c. vt of
ficiũ. de hẽti. li. vi. Silr in tabellionib⁹
effectus decurionib⁹ vel aduocatis: qui
per ſuperuenientiã dignitatꝫ ñ pdũt of
ficium: ſed illud exercere non debent.

ℭ Et per h̄ īfert̃. ad aliã. q. an cleric⁹ 2
effect⁹ tabellio pdat eo ipo clicat⁹ puile
giũ ⁊ bñficiũ. R. panor de mente Io.
an. vbi. ŝ. q̄ non. Rõ eſt. Sicut. n. per
ſupueniētiam clicat⁹ non pdit̃ tabellio
natus: ſaltē in habitu. vt in. d. c. ſicut. ⁊
in. d. c. vt offĩm. ita per ſupueniētiam
tabellionatus non debet perdi clerica
tus vel bñficiũ: q2 iſta non ſunt in cõ‑
paſſibilia: ſaltem in habitu.

ℭ Quare āt phibeat̃ clicis hoc offĩm 3
exercere. dicit panor. q̄ hoc eſt pmo
q2 hoc offĩm dr̃ vile: cũ tabellio dicat̃
ſeru⁹ public⁹ vt. i. c. ij. de vſur. lib. vi. ſe
cũdo q2 hoc eſt offĩm ſeculare. Hinc
dr̃ ſeruus publicus a ſeruiēdo oibus.

ℭ Utrũ clericus poſſit exercere hoc 4
offĩm in cãis eccliaſticis ⁊ ſpũalib⁹ co‑
rã iudice eccliaſtico. pa. cõcludit q̄ aut
corã papa ſeu ei⁹ curia hoc offĩm exer‑
cet ⁊ ē admittēd⁹ maxīe ſi a papa hũit
hoc offĩm. nã papa admittēdo vel ei h̄
offĩm tribuēdo: vr̃ eũ habilitare. ar. i. l.
idē vulpian⁹. ff. de excu. tu. aut in alia
curia: ⁊ tũc aut hꝫ ꝯpetentia ſalaria: ⁊
dicerē q̄ nõ cũ indiſtincte phibeat̃ in
d. c. ſicut q2 vt dicit gl. ibi ē q̄dã ge‑
nus negotiatõis q̄d phibet̃ clericis. ex
tra ne cle. vel mo. c. i. aut idigēt ⁊ tũc
arbitror eos admittēdos: ⁊ ſic pñt iu
ra diuerſa ad concordiam reduci.

ℭ An autem clericus q non ē in ſa‑ 5
cris poſſit hoc officium exercere. Io.

an in.d.c.ſicut videt̃ velle ꝙ ſic ꝑ tex.
ibi q̃ facit mẽtionẽ de ꝯſtitutis i ſacris
Do.an.videt̃ velle hoc verũ niſi hẽat
bñficiũ:ſꝫ Panoꝛ. dicit eũ nõ ponde-
raſſe dictũ Jo.an.ꝛ dicit ꝙ ille tex.vi
det in ꝯtriũ. Nã ꝓhibet clicis i ſacris
ſub ꝓuatiõe bñficioꝝ:ergo nõ ꝓcedit
in minoꝛib᷒ quãtũcũqꝫ ſint bñficiati.
Poſſꝫ tñ dici ꝙ hic accipiunt̃ ſacri oꝛ
dines largo mõ ꝓ oib᷒ oꝛdinib᷒ q̃ in
dubitãter ſacri ſũt.vt no.xxxij.di.i.ſũ-
ma.Sꝫ vbi bñficiũ nõ ſufficeret poſ-
ſet hoc exercere. Nã aliis nõ põt dici
bñficiat᷒.ar.c.ij.de tranſla.ꝑla.
6 ¶ Sed qd.ſi clicus in ſacris nõ hꝫ bñ
ficiũ.R.pa.ꝙ põt hoc officio vti. Jm
mo plus dicit Jo.an.ꝙ hoc officiũ ñ
ꝓhibet̃ eſſe clicis:ſed cãtine.ſ. per ſb
tractionẽ bñficij.ꝛ ꝑ hoc pꝫ ꝙ nõ ꝑt
indiſtincte clicis in ſacris ꝓhiberi hoc
officiũ.ꝛ hoc plꝫ pa.vt poſſit vti ſi nõ
hꝫ beneficiũ cũ poſſit tunc exercere ne
gociationem honeſtã.
7 ¶ Quid ſi clic᷒ de facto hoc ſtatuto ñ
obſtãte fecit iſtr̃ꝫ:nũqd teneat. Jnno.
dicit ꝙ ſi fecit iſtr̃m añqꝫ ei iterdicat:
tꝫ:ſec᷒ ſi poſtea:ꝛ põt ẽẽ rõ ſꝫ Jo.an.
q2 iterdicto offõ iterdicit᷒ ei᷒ executio.
ar.de ap.c.paſtoꝛal̃ al̃s hec iterdictio
ẽẽt deluſoꝛia. Sꝫ ipſe Joã.an.tenet ꝙ
ſiue ꝑcedat iterdictio:ſiue nõ valere i-
ſtrumẽtũ:lꝫ ꝓuari poſſit bñficio. Mo
uet q2 ibi hic ſola pena ĩponit̃ vñ aliã
inuenire nõ debem᷒ Pe.de an.ĩpugnat
hoc dcm̃ Jo.an.q2 pene appoſitio in
actu a iure ꝓhibito nõ ꝯfirmat actũ ꝯ
ꝓhibitõe attẽtatũ:vt no.bar.in.l.ꝑtoꝛ
ait.ff.de no.op.nũ.vñ melioꝛ rõ vr̃ ſꝫ
eũ ꝓ dcõ Jo.an.q2 ẽnulatio iſtr̃i ꝑpt
carẽtiã fidei nõ ꝯcernit ipꝫ clericũ:ſed
ꝑtes q̃b᷒ ꝓhibitio nõ ẽ facta.Et ꝑ hoc
foꝛte nõ ẽẽt malũ diſtinguere ſꝫ eũ.ꝙ
ſi publice ꝑ edicta ſolẽniter publicata
ſit facta iterdictio clicis:ita potuit veri
ſilr trãſire i noticiã ppli nõ valebũt in
ſtr̃a al̃s:ſec᷒ ſicut obſeruat̃ i ꝓdigo:cui
bonoꝝ admiſtratio ẽ iterdicta:vt.l. ſi
cui bonis.ff.de ꝟb.ob.Et pa.vr̃ cõclu
dere ꝙ clicus añ iterdictũ ſi ꝯficit in-
ſtrumẽta tenẽt.ex quo tollerebat̃ i offõ
rõne publici officij.Si ꝟo fuit clicis ꝑ
ſupioꝛẽ iterdictũ:ꝛ tũc aut palã ꝛ pu-
blice:ꝛ nõ valebit iſtr̃m:q2 geſta rõne
publici officij poſt interdictũ ſupioꝛis
nõ tenẽt vt in.c.veritatis de dolo ꝛ cõ
tuma. Nec põt allegari tolleratia ex q̃
publice emanauit ꝓhibitio:aut iterdi
ctũ nõ fuit publice factũ:ꝛ tũc tꝫ in ꝑe-
iudiciũ ꝓhibiti vt poſſit bñficio ꝓuari
vt in.d.c.ſicut.Sꝫ geſta rõne publici
officij:tenẽt ſaltẽ q̃ ad ignoꝛãtes:vt ð
ſ.s.abſolo.i.§.ly.ꝛ cõfeſſio.iij.i fine.
¶ Utrũ tabellio cõſtitut᷒ a laico poſſit 8
ſup eccliaſticis ꝯficere iſtr̃a R.pa.vbi
s.ꝙ ſic:ꝛ hoc vr̃ ſentire bar.in.l.i.ff.ð
of.ꝓcõ.ꝛ in.l.cũctos popul᷒.C.de ſũ.
tri.vbi firmat notariũ ꝯſtitutũ a ꝓnci
pe poſſe cõficere iſtr̃a de volũtate ꝑtiũ
in alieno territoꝛio. Jdẽ bal.i.d.l. cun
ctos populus.vbi plus ſentit ꝙ ẽt ñ cõ
ſtitutus a ꝓncipe ſꝫ ꝑ ſtatutũ loci pote
rit iter ſubditos i alieno territoꝛio hoc
offm̃ notarij nõ tꝫ iuriſditionẽ anne-
xã:ſed eſt quoddã offm̃ qð põt exerce
ri ſine iuriſdictiõe ꝛ ſine diſtinctõe ter-
ritoꝛij. Jdẽ in notario creato ab ipa-
toꝛe vt poſſit ꝯficere inſtr̃m i terris ec
cleſie. Jdẽ tenet Jo.an.i.c.ꝑ venerabi
lẽ qui ſi.ſunt le. Sꝫ pa.vltra alios ad
ducit tex.in.c.q̃q̃ de vſur.lib.vi.vbi i
cã eccliaſtica ſeru᷒ public᷒:ꝛ ſic nota-
rius laicus ſtipulat̃. Scðo adducit.c.
cum dilectus.de fi.iſtru.vbi ꝯſuetudo
ꝑtie põt dare hãc poteſtatẽ conficien
di inſtrumenta al̃s nõ habẽti:cui᷒ in-
ſtrumẽta faciunt fidem in vtroqꝫ foꝛo
¶ Utrũ epͣs poſſit in eccliaſticis cõſti- 9
tuere clericũ tabellionẽ.R.ſꝫ Ray.ꝑt
ꝑ totã dioceſim ſuã cui cura omniũ ẽ
ꝯmiſſa.x.q.i.regẽda:ꝛ ſi fecit poterit
ille vocari ad ſcribẽdũ acta eccleſiaſti
ci foꝛi.Et ſic ꝯſtitut᷒ ab epõ ñ hꝫ ꝑtatẽ
extra dioceſiꝫ illi᷒ q̃ ipꝫ ꝯſtituit.ff.ð iu
riſ.om.iudi.l.ſi. Sꝫ tñ ſi ſimplr ꝯſtitu
tus ſit tabellio:maxie ab epõ q̃ hẽret ſu
ꝑ hoc ꝓuilegiũ:ꝑt ẽt iſte vbiqꝫ: addit
ẽt Do.ꝙ ex quo q̃s ſimplr cõſtitut᷒ ẽ
tabellio ab illo q̃ hꝫ hãc poteſtate põt

vbiq̈ ↄficeᷓ iſtā ſicut p̄ſbyter ſemel oꝛ
dinatus vbiq̈ celebrat. Limita tamē
hoc prout proxime dictum eſt.

Talea ſiue exactio. vide ſupra. Peda
giū quaſi per totum.

Teſtamētū .i. cōiter. Quid eſt teſtm̄.
R̄. Pan. ꝶica de teſta. dicit ꝙ teſtm̄
eſt nr̄e voluntatis iuſta ſnia de eo qđ
qs poſt mortē ſuā fieri vult cū hr̄dis
iſtitutiōe vt habetᷓ i.l. .i. ſūcta gl. ff. eo.
vñ ſine hr̄dis inſtitutiōe nō ē teſtm̄. vt
inſti. de leg. §. añ hr̄dis. ꝛ ꝑ ↄñs teſtm̄
nō ↄp̄hēdit codicillū. qꝛ in codicillo ñ
pōt dari hereditas. C. de codi. l. ij. ꝛ .l.
ſi idē. Nec cōp̄hēdit donatōeȝ cā moꝛ
tis: que ē q̄ſi quedā vltima voluntas.

1 ¶ Quis pōt facere teſtm̄. R̄. pa. vbi .s.
ꝙ edictū de teſtamētis eſt p̄hibitoꝛiū
oēs q̄ pñt teſtari q ñ ſt expſſe p̄hibiti.

2 ¶ Qui āt p̄hibeantᷓ teſtari. dic p̄io ꝙ
p̄hibetᷓ furioſus ſeu mētecaptus niſi
hēat lucida iteruallo. l. furioſuȝ. C. q te.
fa. poſ. Scđo p̄hibetᷓ mutus ꝛ ſurdus
a natiuitate. Secꝰ ſi ex accidenti ꝛ ſcri
bere ſcit: vt .l. diſcretis. C. qui te. fa. poſ.
Idē bar. ibi q addit ꝙ ſurdus tm̄ te
ſtatur mutus tātū teſtatᷓ ſi ſcriberᷓ ſcit
d.l. diſcretis. Tertio ſi nō valet articu
late loq: ita ꝙ nō pōt exprimere nomē
hr̄dis nec ſcribere vt i .l. iubemꝰ. C. de
teſta. vbi bar. ex illa .l. ifert ꝙ ille q nō
pōt articulate loq mortuo eſt ſilis. Et
idō cū teſtatoꝛ loquitᷓ balbutiēdo: cū p̄
us fuerit hō recte lingue ſi faciat teſtm̄
nō valet. ꝛ dicit ſemel feciſſe exceptio
nem ad ipugnādū teſtamētū qđdam
ꝙ erat factū ab eo q nō poterat articu
late loq. Quarto ipubes vñ niſi ma
ſculus ſit in .xiiij. femina in .xij. teſtari
nō pñt .l. q̄ etate. ff. e. Quīto filiuſfa. ni
ſi in caſtrēſi vel q̄ſi vt in .c. lȝ de ſepul.
li. vi. ꝛ in .l. pe. C. q te. fa. poſ. Sexto p̄
digus cui bona iterdicta ſūt a iudice .l.
is cui. ff. eo. ſȝ teſtamētū prius factū va
let vt ibi. De hac materia p̄digoꝝ vi
de ſingularia .s. donatio p̄io. §. iij. ꝛ
iiij. Septimo dānatus ad moꝛtē nālē
vel ciuilē: puta qꝛ deportatꝰ. vnde cōi
ter tenetur ꝙ tales nō poſſūt teſtari et
ſi effugiā de manibꝰ iudicū vt in .l. eiꝰ
ff. e. Si aūt qs eſt dānatus ad penā iſe
rioꝛē: cōiter non efficitᷓ iteſtabilᷓ. puta
ſi fuit ↄdēnatus ad amputatione ma
nus vel vt euellētur oculi. ꝛ bar. in .d.
l. eius in. §. ſi cui ex illo. §. infert ꝙ dā
natio qua ꝑditᷓ vita libertas vᷓ ciuitas
ipedit teſtamētū fieri ꝛ rūpit iā factū:
ſecꝰ in dānatōe ꝑ quā tātū leditᷓ. vide ēt
qđ no. Azo. C. q te. fa. poſ. ꝙ dānatꝰ ad
moꝛtē teſtamētū facere nō pōt ſiue ſit
dānatus vt moꝛiatᷓ ſiue vt fiat ſeruꝰ pe
ne ſiue ſit deportatus in inſulā. Rele
gati aūt qꝛ nō amittūt libertatē vel ci
uitatem teſtamētum facere pñt: ſi qs
tn̄ eoꝝ fuerit dānatꝰ ꝛ appellauerit: in
terim teſtm̄ facere p̄t. d.l. eiꝰ ꝛ .l. q a la
tronibus. ff. e. ti. Uide ēt zab. in cle. i. đ
pe. ꝛ re. vbi q̄rit an dānatus vltio ſup
plicio poſſit teſtari. Et vᷓ ꝙ ſic: qꝛ ſe
pe dānatᷓ qs abſens ex vi ſtatuti qꝛ de
iure cōi dānari nō p̄t. ff. đ pe. l. abſentē
ꝛ rñdet ſȝ bar. ꝛ bal. i .d.l. eiꝰ ꝙ ſi ē dā
natus ꝛ detētꝰ: ita ꝙ fallibilitᷓ fiet exe
cutio ñ valet teſtm̄ vt no. C. đ dona. in
ter vi. ꝛ vxo. auc. ſed hodie. ſȝ ſi dānatᷓ
ad moꝛtē i abſētia ex foꝛa ſtatuti teſtm̄
ñ valet q̄ ad fauores municipales qbꝰ
bāniti ñ gaudēt tāq̄ hoſtes ſue ciuitat̄
ff. đ capt. di. l. amiſſiōe: ſȝ q̄ ad ius cōe
valet teſtm̄ qꝛ ñ ꝑdit ius cōe. de hmōi
ex bānit̄ vid ſinglaria .s. c. filiꝰ. §. xvij

¶ Dubitatᷓ đ dānato ad ꝑpetuū carce 3
rē ꝛ i laico cōis ſnia ē ꝙ ē iteſtabilᷓ: vt
l. ij. ff. de pu. iudi. ſȝ i clerico dic pa. au
diuiſſe varie fuiſſe cōſultū. Nā qdā ↄſu
luerūt ñ ꝙ p̄t teſtari: qꝛ illa pena eq̄pa
tur pene moꝛtis ſeu depoꝛtatōi: vt no.
Inn. i .c. q̄lr el. ij. đ accu. Cōſulētes ꝓ
oppoſitū moti ſūt qꝛ ius canonicū nō
iponit ꝑpetuū carcerē i penā: ſȝ ad pe
nitētiā. vt in .c. nouimꝰ de ꝟb. ſi. ꝛ i .c.
q̄uis de pe. li. vi. q̄ nō dȝ hec pena iha
bilitat̄ teſtādi ꝑdire ex pnia. ꝛ h̄ opi.
eſt mitioꝛ: ſȝ alia videtᷓ verioꝛ qꝛ nega
ri nō pōt qn ille ſit q̄ſi moꝛtuꝰ. Octa
uo p̄hibetᷓ publicꝰ vſurarius: niſi p̄ſtet
cautionē iuxta foꝛmā .c. q̄q̄. de vſuris
li. vi. Nono p̄hibetᷓ excōicatus ſȝ opi.

quorũdam quos ſequitur glo.in.c.de
cernimus de ſen.ex.li.vi. Sʒ Io.an.⁊
Inno.tenẽt ↄ̃riũ.⁊ eſt hodie cõis opi.
nec eq̃parat̃ deportato. Decimo.ꝓhi-
betur ſeruꝰ.xij.q.ij.illud.⁊.l.filiꝰ.ff.de
teſta. Undecimo qlibet religioſus q̃ ꝓ
fitetur tria ſubſtãtialia regule.ex.eo.c.
ij.⁊ in auc.igreſſi.C.de ſac.ſan.ec.ſecꝰ
de religioſis largo mõ ſumptis. Duo-
decimo hereticus rõ: q: hereticꝰ nihil
hʒ cũ oĩa bõa ſua ſint cõfiſcata ipo iu
re vt in.c.cũ ſc̃m.de here.lib.vi. vñ etĩ
am ſi poſt mortẽ poſſet detegi quẽ fuiſ
ſe hereticũ ĩ vita oĩa bõa pñt appꝛehẽdi
vt i.c.ij.de p̃ſcrip.li.vi. Nota tñ ꝙ hu-
iuſmodi heretici ⁊ filꝫs cũ bona ↄ̃ſcia
pñt retinere bõa ſua donec ſequat̃ ſen
tẽtia ſaltẽ declaratiua ſup̲ ſcõ.de h̃ vi-
de.s̃.ſingulariẽ. Abſolutio.p̃io.§.xix.
Tertiodecimo ꝓhibet̃ dubius de ſta-
tu ſuo. Et dĩ dubius qñ dubitat̃ an ſit
in eo ſtatu q̃ teſtari poſſit vt.l.de ſtatu
ff.eo. Quartodecĩo ꝓhibẽtur obſides
⁊ itelligo de obſidibꝰ.i. captiuis pp̃li
romani vel ecõuerſo: puta ſi apd ĩfide
les eẽnt xp̃iani obſides. vel eↄ̃ ſecꝰ in
obſidibꝰ q̃ q̃tidie tradunt̃ ab vna ci-
uitate alteri vt no.in.l. obſides. ff.eo.
Quītodecĩo ꝓhibet̃ dãnatus ob carm̃
famoſũ puta q: cõfecit libellũ famoſũ
in iniuriã alteriꝰ.⁊ de illo fuit dãnatꝰ.
vt i.d.l.is cui. Sʒ dubitat̃ an ĩfamiſ ex
alia cã poſſit cõdere teſtm̃.⁊ cõiter te-
netur ꝙ ſic niſi repꝛobatur ſpẽcifice ꝓhi-
bitũ. Et no.ꝙ dr̃ libellus famoſus qñ
aliquis ſcribit cedulã cõtinẽtẽ iniuriã
ſeu ĩfamiã alterius ⁊ ꝓijcit illã ĩ loco
vbi inueniat̃ ⁊ ſic aliꝰ iſamet̃. Sexode
cimo reus criminis leſe maieſtatis.l.
quiſquis.C.ad.l.iul.ma.⁊ de hoc dic
vt dictũ eſt.s̃.de heretico. Decimoſe-
ptimo is q̃ apud hoſtes captiuꝰ.d.l.
eius. Decimooctauo carẽs vtroq̲ luie
hodie tñ põt teſtari dũmõ ſeruet qđ
hẽtur in.l.hac cõſultiſſima.C.q̃ te.fa.
poſ.vt articulate ⁊ clare in pñtia teſti-
um exp̃mat̃ nomẽ hꝛ̃dis ⁊ bar.i.d.l.
ac cõſultiſſima dic ſcolaribꝰ ꝙ bñ no-
tẽt illã.l.q: ex ea poterũt hꝛ̃e multũ ꝺ

bonore.q: ſepe hoĩes excecantur pp̃ i-
firmitatẽ l' alia accñtia ⁊ faciũt teſtm̃
de iure cõi.⁊ illud teſtamẽtũ nõ valet.
¶ An aũt p̃dicti ꝓhibiti a iure teſtari 4
poſſint diſponere i pias cãs. Et p̃ſup-
ponit pa.ꝙ oẽ relictũ ꝓ aĩa dr̃ ad pi-
as cãs: vt in.c.reqſiſti.ex.eo. de ſurdo
⁊ muto ſeu nõ valente articulate loq̃
ad pias cãs pñt diſponere dũmõ ſaltẽ
nutu.i.ſigno poſſint exp̃mere volunta
tẽ. Nã cũ tales poſſint ↄ̃here m̃rimo-
niũ vt i.c.cũ apud de ſpõ.iſert̃ ꝙ hñt
intellectũ nãlẽ. Sʒ in iſtis diſpõnibus
ad pias cãs ſufficit ſola facultas iure
gẽtiũ ſeu naturalis nec curamꝰ de ſo-
lẽnitate iure ciuili: vt in.c.relatũ.el p̃i
mo ex.eo. vñ bal dicit de quodã aduo
cato q̃ pp̃ ĩfirmitatẽ ñ poterat loq̃ nec
ſcribẽ. ſʒ r̃ligioſo quodã ſibi dicẽte vt
ꝓuideret ꝺ aĩa ſua.⁊ ꝙ ſi volebat bõa
ſua dare paupibꝰ apiret librũ. ſi ſanus
mẽte apuit librũ: vʒ diſpoſitio. Et po-
nit Bal.regulã ad pias cãs valʒ teſtm̃
nutu factũ: ꝓ hoc bõa gl.i.c.cũ tibi.ex
tra eo. De ĩpubere cõiter tñr ꝙ nõ p̃t
diſpõe ẽt ad pias cãs: vñ ⁊ miles añ
pubertatẽ nõ p̃t teſtari pp̃ defectũ iu
dicij: vt i.l.fi.C.ꝺ te.mili. In filiofa.cõ
clude ꝙ i caſtrẽſi vel q̃ſi põt teſtari vt
vult. ſʒ i aduẽticijs q̃rũ hʒ pp̃rietatẽ ẽ
dubiũ. Nã ſi vſufructꝰ acq̃rit̃ p̃ri: oẽs
tenẽt ꝙ teſtari ad pias cãs nõ p̃t iuito
p̃re: vt i.l.pe.C.q̃ te.fa.poſ. Sʒ ẽ dubiũ
qñ vſufructꝰ ẽ penes filiũ. bar.i.l.i.C.
de ſan.ec.voluit ꝙ poſſit teſtari ad pi
as cãs ẽt iuito p̃re: q: oĩs ſolẽnitas iu
re ciuilis eſt remiſſa i legatis ad pias
cãs.d.l.i ⁊ in.d.c. relatum. Sed bal. tʒ
ibi cõtrariũ allegat bonũ tex.in.c.lʒ ꝺ
ſepul.in.vi.vbi dr̃ ꝙ filiuſfa.non põt
diſponere iuito patre ẽt ꝓ aĩa niſi de
caſtrẽſi vel quaſi.⁊ hec opi. vr̃ verior
ꝓ illũ tex.ne ſpoliet̃ pater pp̃ fauorẽ
pie cauſe cui debentur bona filij.
¶ An ãt ↄ̃ſentiẽte p̃re filiuſfa.in iſtis 5
aduẽticijs i qbꝰ p̃ri ñ req̃rit̃ vſufructꝰ
poſſit facere teſtm̃ ad pias cãs ⁊ dõare
bar.i.l.q̃ in p̃tãte.ff.e.dicit ꝙ ſic.⁊ dic̃
h̃ ꝓbari i.d.c.lʒ in fi.a contrario. ⁊ vr̃

eſſe cõis opinio legiſtaꝝ.lꝫ imo.⁊ Jo.
an.ſint i ꝯtrũ.Et hoc vr̃ tenẽdũ ſaltez
de iure canonico p.d.c.lꝫ q tex. hoc.ꝓ
bat in duob⁹locis. Prio.n.tex.dicit ꝙ
fili⁹ põt iudicare ꝓ aĩa.⁊ gl. exponit.i.
in vltima volũtate relinquere:⁊ ſic ỽ-
ba ſũt gñalia ad oẽm vltimã volũta-
tẽ.Scđo ſubdit tex.ꝓ aĩa.q ỽba clare
oñdũt ꝙ verbũ iudicare ibi poſitum
nõ dꝫ itelligi de donatõe cã mortis:qꝛ
illã filiuſfa.pr̃e cõſentiẽte facer̃ poteſt
abſqꝫ hoc ꝙ donec ꝓ aĩa caſus ẽ in.l.
tã is.ff.de do.cã mor.Facit ẽt ad hoc
qꝛ rõ q̃re de iure ciuili filiuſfa.ñ.põt te-
ſtari ẽt de ꝯſenſu pr̃is ẽ:qꝛ vltima vo
lũtas eẽt captatoꝛia ⁊ ↄ̃pẽderet ex alie
no arbitrio.vt in.l.illa iſtitutio.ff.ð'he
re.inſti.Sꝫ ius canonicũ nõ curanit
de hac ſolẽnitate iure ciuilis'. Jmmo
de iure canonico volũtas captatoꝛia
ſuſtinet̃.vt in.c.cũ tu.de teſta.vñ cum
ſeruem⁹ ius canonicũ in relictis ad pi
as cãs.ſeruãda ẽ hec opi.cõis indicã-
do vt filiuſfe.cũ volũtate pr̃is poſſit
teſtari ad pias cãs ⁊c. Adde qđ not.
bar.i auc.vt liceat mr̃i ⁊ aule col.viij.
vbi ex glo.ibi iſert tria.Prio ꝙ filiuſ
fa.nõ põt teſtari ad ꝓprietatẽ de bõis
aduẽticiis in qb⁹ q̃rit̃ vſufruct⁹ pr̃i ⁊
de hoc eſt caſus in.l.pe.C.q te.fa.poſ.
Scđo ꝙ filiuſfa.nõ põt teſtari i bõis
in qbus pr̃i nõ q̃rit vſufruct⁹.Jta no.
glo.ibi.Tertio ꝙ filius põt donar̃ cã
mortis ſine patris cõſenſu bona in q-
bus pr̃i non q̃rit̃ vſufructus.Sꝫ vide
bar.veronẽſez in tractatu ſuo de cau-
telis.vbi põit modũ.vt ſi filiuſfamili-
as ẽt in ptãte pr̃is poſſit teſtari inuito
pr̃e.ſ.ꝙ ſuſcipiat ſaltẽ ꝓmã tõſura.Et
ꝓ hoc vide gl.ſingularẽ.xix.q.vlti.c.
qꝛ igrediẽtibus q̃ dicit ꝙ cłicus i ptã-
te cõſtitutus põt teſtari ⁊ loquit̃ indi-
ſtincte.Et allegat autẽticã ꝑſbyteros.
C.de epi.⁊ cle.De ꝓdigo poſt interdi-
ctũ cõiter tenet̃ ꝙ nõ põt teſtari ẽt ad
pias cãs:qꝛ poſt iterdictũ nõ hꝫ admi
ſtrationem bonoꝝ ſuoꝝ.De vſurario
bar.tꝫ ꝙ ex quo eſt public⁹ ⁊ nõ dedit
cautionẽ nõ põt aliqđ diſponere pro
anima:qꝛ nec eccłia dꝫ recipe oblatio
nem talis.Et idez dicit de q̃libet dece
dẽtei mortali.qꝛ cũ ſit extra vnitatẽ ec
cłie nõ põt dici relictũ ꝓ aĩa.nẽ eccłia
ꝓ talibus nõ orat.Ex quo iſert ꝙ reli-
cta ꝑ iſtos nõ gaudẽt ꝓuilegio attribu
to relicto ad pias cãs.bal.in hoc vltio
tꝫ ꝯtrã.qꝛ priuilegiũ iſtud eſt attributũ
nõ ſolũ fauore relinquẽtis.ſꝫ ẽt fauore
illi⁹ cui ſit relictũ.Sꝫ pa.dicit ꝙ vſura
rius publicus nõ põt aliqđ relinquere
qꝛ nõ valet teſtm̃ neqꝫ codicillus vt in
d.c.q̃ꝗ.Sꝫ in alijs exñtibus in pctõ
vt in excõicatis ⁊ ſilibus:dic ꝙ ſi vo-
lunt facere oblationẽ ⁊ debẽt regula-
riter admitti.niſi ſpẽliter ꝓhibeãtur:
vt excõicat⁹ vſurarius ⁊ ſiles.Jdem ⁊
fortí⁹ ſi volũt iuitu elemoſyne aliq̃ da
re eccleſijs vel paupibus dico ꝙ eccłie
pñt recipe.nõ tamẽ debẽt ſe obligare
ad orandũ ꝓ eis.⁊ alia relicta pñt di-
ci ad pias cãs nõ ſolũ rõne illi⁹ cui⁹ re
linquit̃.ſꝫ ẽt rõne delinquẽtis.⁊ talia
relicta gaudẽt ꝓuilegio relictoꝝ ad pi
as cauſas:ex quo alias de iure teſtari
pñt.de dãnato ad mortẽ nãlẽ vel ciui
lez:nũqd poſſit diſponere ad pias cãs
ex quo bona ſit publicata.Cõiter tene
tur ꝙ nõ.qꝛ iura dãt illa bona veniẽ-
tibus ab ieſtato:vt in auc.bona.C.de
bo.dã.vñ eẽt diſponere de alieno:qn-
nimo teſtm̃.ꝑdus factum rũpit ſecuta
cõdẽnatione.hoc volũt legiſte in.d.l.
i.vbi format qđ ſm Jo.an.de eo q dã
natur.⁊ poſtea i teſtõ vel codicillo ali
qua relinqt ꝓ aĩa ſua.⁊ poſtea die ter
tia decapitat̃.An ꝑdicta legata debeã
tur.Bar.i.d.l i.dicit ꝙ qñ talis dãna-
tus nõ retinet bona vſqꝫ ad mortẽ:vt
qꝛ ſunt ꝑ legẽ fiſco applicata.vt in.d.
auc.bona nõ valẽt talia legata.qꝛ ex q̃
ñ hꝫ bõa de illis teſtari nõ põt.ſi ỽo re
tinet bona vſqꝫ ad mortẽ.tũc ſi eſt pe
nitens de delicto poteſt teſtari ad pias
cãs.⁊ eſt cãus ſm vnũ itellectũ in.d.l.
i.qꝛ illa lex remouet oẽ ipedimẽtũ q̃-
tũ ad legata pias cãs.Aut mortu⁹ ẽ i-
penitẽs.⁊ tũc relicta ꝑ talẽ nõ ſũt per
eccleſiã recipiẽda:ſꝫ ↄ̃ hoc dic vt dcm̃

eſt.ſ.§.primo. De excõicato dic vt.ſ.
dixi. Nã ſicut põt facere elemoſynã:
vt in.c.cũ volũtate.de ſen.ex. ita ꝛ in
teſtõ põt relinq̃re ad pias cãs:ſꝫ aliud
dixerit bar. De ſuo religioſo heretico
reo leſe maieſtatis ꝛ ſilib⁹ dic ꝙ ñ pñt
diſponẽ ēt ad pias cãs:q2 nõ hñt bõa
i.q.i.nõ eſt putãda. De dubio de ſtatu
ſuo ſũt opiones int̃ doc.bar.tꝫ ꝙ poſ/
ſit diſponere ad pias cãs.bal.ꝯ in . d.
l.i.q2 nõ reperit iure ꝯceſſũ:ſꝫ plus plꝫ
opio bar.fauore pie cãe.q2 miles ẽ in
hoc ꝑuilegiat⁹ vt in.l.ex militari.ff.de
teſta.mi. Fortꝰ pia cã dꝫ eẽ ꝑuilegiata
De eo qui ẽ apud hoſtes credo ꝙ nõ
poſſit diſponere.q2 ſeru⁹ eſt.

6 ¶ Utrũ religioſus in epm ꝓmot⁹ poſ/
ſit teſtm̃ facere.R.ſꝫ Tho . ſcda ſcde.
q.clxxv.nullo mõ põ q2 ſola diſpẽſa
tio reꝝ eccliaſticaꝝ ei ꝯmittit̃ q̃ morte
finit̃.ex q̃ teſtm̃ incipit valere. ſi tamẽ
ex cõceſſiõe pape teſtm̃ faciat nõ itel/
ligitur de ꝓprio facere teſtamẽtũ:ſꝫ au
ctoritate apoſtolica intelligitur am/
pliata poteſtas ſue diſpenſationis : vt
poſſit valere poſt mortem.

7 ¶ Quid ſi aliq̃s aliquem teſtari ꝓhi/
buerit.R.ab eius hereditate erit repel
lendus.vt.C.ſi quis al.te. prohi.l.ij.

8 Additio. Teſtõꝝ quot ſũt ſpẽs:
R.due. Una dr̃ teſtm̃
nũcupatiuũ ꝛ ſine ſcriptis.ꝛ ẽ illud in
q̃ teſtatoris ꝛ hẽdis ꝛ legatarioꝝ noia
ꝛ oia q̃ i eo ꝯtinent̃ corã teſtib⁹ mãife/
ſtãtur. Et dr̃ ſine ſcriptis.i.ſubſcriptõe
teſtiũ ꝛ i alijs ſolẽnitatib⁹ q̃ regrũtur
in teſtõ i ſcriptꝭ fcõ.de q̃ i.l.hac ꝯſultiſ
ſima.C.ꝺ teſta. Et ēt q2 ſine oi ſcriptu
ra idẽ fcã pt q̃s teſtari nũcupatiue:bñ
mõ corã teſtib⁹ ꝛ ꝯditiõe legittimis nũ
cupet hr̃dẽ ꝛ ſuã explicet volũtatẽ.iſti.
de teſta.§.fi. Jõ ſi q̃s ñ hꝫ notariũ ad
uocet legittimũ nũeꝝ teſtiũ:ꝛ explicet
nomẽ hr̃dis ꝛ al's iſtitutões ꝛ legata:
roget eos vt ſint teſtes ꝛ valebit. Aliud
dr̃ teſtm̃ i ſcriptꝭ.ꝛ iſtd pt facẽ q̃s qñ
ſi vult ꝙ teſtes vl' aliq̃s ſciat ſuã diſpõ
nẽ.vñ regrit m̃ta ꝺ ſba.vt i.l.iubem⁹
C.ꝺ teſta.ꝛ.d.l.hac ꝯſultiſſima:ꝛ niſi
q̃s ſit bñ doct⁹ faciliꝰ errabit i ꝯ̃põ ꝯdẽ
do. Jõ ſi q̃s vult facẽ ꝯſulã ꝑitos.no.
ēt ꝙ q̃s pt relinq̃re ſic dicẽdo corã no
tario ꝛ teſtib⁹. Uolo ꝙ hr̃s me⁹ faciat
in oib⁹ ꝛ ꝑ oia ꝓut ꝯtinet̃ i q̃dã mea ce
dula ſcripta mãu mea q̃ ẽ apd talẽ re/
ligioſũ ꝛ valebit ſm bar.i.l.ſi ita ſcri
pſero.ff.de ꝯdi.ꝛ ꝺ.ꝛ pau.de ca.in. d
§.illd.ꝛ bal.in captatorias in.q.v .C.
de teſta.mi. Jo.de imo.in.l.illa inſtitu
tio.ff.de here.inſti.ꝛ in.c.cũ tibi de te/
ſta. Rõ q2 lꝫ in teſtõ nũcupatiuo debe
ant palã nũcupari q̃ fiũt vt a teſtibus
exaudiant̃.l.hr̃des palã i ꝑn.ff.ꝺ teſt.
ꝛ in.l.iubem⁹.C.e.q2 ꝑ ia ſꝫ iplicite ꝛ
explicite exꝑmere.d.§.illd.ꝛ.d.l. ſi ita
ſcripſero. Jõ valet:ſꝫ videat q̃ ſic vult
ꝙ tali lr̃a ſua cognoſcat̃ vt ñ ſit dubi
um de.q2 alr̃ eſſet periculoſum.

¶ Quot teſtes regrũt̃ i teſtõ.R.ꝙ.vij. 9
legittimi.ꝙ ſint rogati vñ ſi teſtm̃ ſi
ne ſcriptꝭ hẽat min⁹ q̃ꝫ.vij.vel ſi ſt.vij
nõ tñ rogati nõ dꝫ.l.hr̃des palã.§.pe.
ff.de teſta. Fallit hoc i teſtõ ceci.vbi ſꝫ
neẽary.viij. Jn teſtõ ruſtici i rure fcõ
vbi ꝑ ſes nõ pñt iueniri ſufficiũt.v. Jn
teſtõ fcõ int̃ liberos ſufficiũt duo ſm
bal.i.d.l.hac ꝯſultiſſima. Jn teſtõ fcõ
in ꝑñtia iꝑatoris ꝑ cid⁹ ſibi porrectꝭ vt
audiat ſuffic̃ vn⁹.ꝛ ẽ rõ ſꝫ ang.ꝺ are.
iſti.de te.§.fi.q2 nõ ꝑſumit̃ ꝙ iꝑator ꝛ
maxim⁹ dñs vt ẽ marchio ferarie ice
dat ſine multitudinẽ.iõ iꝑator ẽ teſtis
ꝑſũit̃ ꝙ ibi ēt multi hoc viderũt ꝛ au
dierũt qui ſꝫ ad lat⁹ ꝓncipis. Jn teſtõ
militis in excercitu ſufficiũt duo teſtes
ꝛ in bello vt.l.milites.C.de mili . teſt.

¶ An aũt notari⁹ ꝯputet̃ ꝓ vno.ang. 10
de are.i.d.§.fi.dic̃ ꝙ ꝑſõa notarij ſcri
bẽtis põt ꝯputari in nũero ſeptẽ teſti/
um qñ teſtm̃ ꝓbat̃ per depoſitonẽ te
um.ꝛ ſic ſex teſtes ꝛ notarius iſto cãu
ſufficiũt.ſi aũt ꝓbaret̃ ꝑ inſtrm̃ nota/
rij tũc ꝑſona tabellionis nõ dꝫ i nũero
teſtiũ ꝯputari:q2 nõ põt notari⁹ fũgi ꝑ
ſona ſcribẽtis ꝛ autẽticãtis teſtm̃ ꝛ ꝑ
ſona teſtis.vt no.gl.ꝛ doc.in.d.l. hac
cõſultiſſima. Nota ēt ꝙ nõ ſufficit ſe/
ptẽ teſtes adhiberi.niſi fuerit rogati ꝛ

certiorati ad q̄d ſunt exhibiti: nec ſuf-
ficit ſi fortuitu in teſtō interfuerint: vt
l. heredes palā. §. pe. ff. eo. Ex q̄ bar. i
l. diuus. ff. de mili. te. dicit ꝙ lȝ teſtes ꝺ
ponāt ꝙ titius iſtituit ſeiū ⁊ nō dicāt
ſe adhibitos ⁊ rogatos ad hoc a teſta
tore nihil ꝓbant: vt. d. l. diuus qꝺ tene
mēti quādo habes ꝓbare vt ſis caut⁹ i
formādo articulos q̄ ꝯcludāt ꝙ teſtes
fuerūt ad hoc adhibiti ⁊ rogati ꝙ no.
11 ℂ Sȝ q̄ nō pn̄t eſſe teſtes in teſtō. ℞.
ꝙ oēs q̄ ꝑ teſtibus reprobant̄ a iure:
vt. j. teſtis. itē in teſtō ſpāliter nō p̄t eē
mlier. ꝑ q̄ no. bȝ ang. ꝺ are. iſti. ꝺ teſt.
§. teſtes ꝙ mlieri teſtō pagāi: r̄gulr n̄ p̄t
eē teſtis vt ibi: nec i ꝯctib⁹. ſȝ i teſtō ſcō
īter liberos in q̄b⁹ n̄ reqrunt̄ teſtes de
ſolemnitate ⁊ in teſtō militis ad pias
cāas: in oibus his p̄t eē teſtis. ad h̄ ē gl.
or. i. l. ſi. i ſi. C. de codicill. ex q̄ īferri ꝙ
cū hodie vt plimū in teſtamētis appo
natur cl'a: ſi nō valet iure teſti valeat iu
re codicilloꝝ ⁊c. ꝙ ſi mulier adhibea
tur i teſtē ꝙ cū nō valeat vt teſtm̄ va-
lebit vt codicill⁹ qꝺ no. Itē hermofro
ditus nō p̄t eē teſtis. ſȝ vide qꝺ no. idē
ang. i. d. iſti. §. teſtes p⁹ gl. ꝙ ſi hermo-
frodit⁹ magis icaleſcat i virili ſexu: licȝ
fuerit frigid⁹ i vtroq̄ȝ ſexu ꝙ poſſȝ i te
ſtō teſtis adhiberi. Itē ille cui h̄ ē īter
dictū ꝑ ſtatutū vl' a iudice: ⁊ ꝑ h̄ ang.
in. d. §. teſtes p⁹ gl. fac̄ regulā ꝙ ille q̄
ꝓhibet̄ eē teſtis i iudicijs vel alio mō
ſtare in iudicijs vt ibi ꝓhibet̄ eē teſtis
in teſtō. Itē ſeru⁹: ſȝ ang. iſti. ea. §. ſed
cū aliqs ꝑ illū. §. ꝯcludit ꝙ ſuus q̄ cōi
opione reputabat̄ liber p̄t eē teſtis. itē
ois q̄ hȝ in ptāte heredē ſicut pr̄ au⁹ ⁊
ſiles ꝓbant̄ hec iſti. de. te. §. teſtes ⁊. §.
ſe. Itē q̄ nō eſt teſti capax ſic ſpuri⁹ te-
ſtatoris h eretic⁹ dānificat⁹ ad metallū
⁊ ſiles. Itē q̄s leges iꝓbos ⁊ iteſtabi
les iubēt eē vt ſt̄ de crīe famoſo dānati
⁊ muliebria paſſi. ff. de teſti. l. ob car-
men. Itē legatari⁹ nō p̄t eſſe teſtis niſi
quo ad q̄ōnē vertentē inter heredē ⁊
extraneū. iſti. de teſta. §. legatarius: ſed
quo ad factū ſuū inter ſe ⁊ heredē nō
ꝯōt. Et ang. ibi addit ꝙ fili⁹ legatarij
pōt eſſe teſtis. itē fideicōmiſſari⁹ vlis
non pōt eſſe teſtis in teſtō: q: eſt iuris
ſucceſſor vt. l. i. §. i. ff. ad trebel.
ℂ Quid aūt in executore vltimaꝝ vo- 12
lūtatū an poſſit eſſe teſtis in teſtō. ang.
in. d. §. legatarius. dicit ꝙ aut eſt mer⁹
⁊ nudus executor ⁊ nullū ꝯmodū ſen
tiens ⁊ tūc pōt. Si autē aliquid ē ſibi
relictū: tunc diſtingue vt in legatarijs.
ℂ Quid ſt̄ ſi iſtituat̄ monaſteriū an 13
ſui religioſi poſſint eē teſtes. ang. iſti. ꝺ
teſta. §. ſȝ neq̄ȝ dic̄ ꝙ ſic vt in. c. iſup. ꝺ
teſti. ſȝ q̄d in villa vel vniuerſitate dic
ꝙ aut ex tali negocio reſultat ꝯmodū
tā in cōi q̄ȝ in pticulari: ⁊ tūc illi ꝺ vni
uerſitate nō pn̄t eē teſtes q: teſtificarē
tur in cā ꝓpria ꝓ pticulari vtilitate: vt i
l. oib⁹. C. ꝺ teſti. ⁊ ibi doc. aut reſultat
tm̄mō vtilitas i cōi ⁊ n̄ i pticulari. ⁊ tc̄
illi ꝺ vniuerſitate pn̄t eē teſtes. q: ꝙ ē
vniuerſitatis nō ē ſinguloꝝ: vt in. l. itā
tū. §. vniuerſitatis. ff. de reꝝ diuiſione.
ℂ Ex q̄b⁹ cāis teſtm̄ dr̄ nullū. ℞. ꝙ lo 14
quēdo de teſtō nūcupatiuo ⁊ ſine ſcri
ptis ex q̄tuor. ꝑmo ſi teſtator n̄ erat hi
lis ad teſtādū. ſcꝺo ſi iſtituit hrdē n̄ ca
pacē vel nullū iſtituit hrdē. tertio ſi ꝓ
terijt iā natuȝ quē iſtituere vel exhere
dare debuit. quarto ſi nō ſit legittim⁹
nūerus teſtiuȝ legittimoꝝ ⁊ rogatoꝝ.
ℂ Qn̄ teſtm̄ tȝ: ſed tn̄ irritat̄ ⁊ rūpit̄. 15
℞. ꝙ ex. vij. cāis. Prio qn̄ teſtator n̄ ꝓ-
uidit ꝺ poſthumo q̄ poſt teſtm̄ ē nat⁹
ſi tn̄ idē poſthum⁹ moreret̄ an̄ mortē
teſtatoris teſtm̄ n̄ rūpit q̄ ad effectuȝ.
idē dic ꝺ q̄ſi poſthūo vt ē arrogat⁹: vt
ille q̄ tpe teſti nō erat ſu⁹ ſȝ tpe mortis
ſic. itē qn̄ cāa exheredatōis iꝓbat he
res ſu⁹ ⁊ ꝑ ſniaȝ reſcidit̄. itē ſi teſtator
patiat̄ capitis diminutōeȝ: niſi iteꝝ fi-
at ciuis roman⁹ vt ſui iuris. Itē ꝑ ſcꝺȝ
teſtm̄ reuocatoriū ꝑmi. Itē ſi heres n̄
adiuit hereditatē: vel an̄ aditā deceſſit
vl' ꝯditio ſb̄ q̄ iſtitut⁹ fuit ꝺfic̄ ⁊ ſilia ꝺ
q̄b⁹ iſti. q̄b⁹ mōis teſta. infir. ꝑ totum.
ℂ Utrū vltimū teſtm̄ ſꝑ valeat. ℞. bȝ 16
gl. in. c. lȝ. de cōſti. li. vi. ꝙ ſic allegat. c.
vltima volūtas. xiij. q. ij. ff. ꝺ le. i. l. ſi mi
hi. ēt ſi de ꝑmo nō faciat mētionē. fal

ſit in duobus caſib⁹. Primū in teſtō
ſcō inter liberos. C. de teſta. auc. h̄ iter
liberos. Scđ̄s cū ipe teſtator ſibi legē
idixit: vȝ ſi fecero aliud teſtm̄ nō vale-
at niſi de alio fecero mētionē: alr̄ nō
valeret vltimū. ff. de le. iij. l. ſi qs. itē ſi
ſcđm teſtm̄ ſit ſub ꝯditiōe q̄ ē de ꝑteri
to vel pn̄ti: pnta iſtituo heredē ticiū ſi
ſemproni⁹ eſt vl̄ fuit ꝯſul. tūc ſi ꝯditio
fuit vel ē vera rūpit ꝑmū: ſi ꝟo nō eſt
vera nō rūpit: ſi ꝟo teſtm̄ ſit ſb̄ cōdi-
tione futura. tūc ſi ꝯditio ē poſſis ēt⁹ſi
non adueniat rūpit ꝑmū teſtm̄. ſilr̄ ſi
cōditio ſit ipoſſibil' hētur ꝓ nō adiecta
⁊ rūpit ꝑmū teſtm̄ vt habes in. l. cum
in ſecundo teſtō. ff. de iniuſto ru. te.
17 ¶ Quero an ſit dare remediū ꝑꝑ qđ
ꝑmū teſtm̄ nō poſſit tolli. Ang. đ are.
iſti. qb⁹ mo. te. infir. §. ex. eo. dicit ꝙ nō
in effectu ſiue iuratū fuerit nō ꝯdē' ali
am volūtatē ſiue dicat nolo aliā volū
tatē valē niſi ſit i ea iſerta tota' aue ma
ria ⁊c. Siue dicat ſi ꝯtingat me aliam
vltimā volūtatē ꝯdere exnūc donatio
ne int̄ viuos dono dcō hr̄di inſtituto
bōa mea vel cētū: ſiue dicat ſi ꝯtingat
me aliđ teſtm̄ facē exnūc ꝓut extūc di
co ⁊ declaro nō eē mee volūtat]. ꝯdēdi
teſtm̄. ⁊ iſte ē ſalubrior modus ꝗ fieri
poſſit ſ͠ꝫ Ly. ⁊ doc. i. l. ſācim⁹. C. đ teſt.
tm̄ ꝑt reuocari' qꝛ ſp̄ poterit reuocari ꝑ
mū dūmō qn̄ hȝ clāȝ derogatoriā fiat
mētio de clā đrogatoria i ſpēlȝ n̄ fiat
in idiuiduo dicēdo, iſto mō: Quis in ꝑ
mo ſit clā derogatoria ꝙ aliud teſtm̄
facere n̄ valeā. vl̄ dixeri ꝙ nō erat mee
intētōis alr̄ teſtari vl̄ ſilia ꝟba. Iſta eſt
cōis[ſ]nia doc. no. ēt ꝙ ꝑ poſteri⁹ teſtm̄
ipeectū vel aliā vltimā volūtatē n̄ ſolē
nem nō tollit̄ ꝑmū. vt. d. §. ex. e. Ex q̄
ang. ibi iſert ꝙ lȝ teſtator' corā ſeptē te
ſtibus dicat n̄ volo tale teſtm̄ meū va
lere. tm̄ n̄ tollit̄: ⁊ ē rō ſ͠ꝫ bar. i. l. ſi iure
ff. đ le. iij. qꝛ iſta volūtas nō ē potē ſpa
re viā adeūdi hr̄ditatē đ iur̄ ciuili ali-
cui. iō n̄ ꝑt tollē ꝑmū teſtm̄: vt. l. cū i ſe
cūdo. ff. đ iiu. ru. teſtō. ſcđo infert ꝙ te
ſtamētū nūcupatiuū redactū i ſcriptu
rā nō ꝑt tolli ꝑ teſtatorē corā ſeptē te-
ſtibus: h̄ veꝝ niſi ꝑ decurſū decēnij:
qꝛ tūc nuda volūtate tollit̄. ⁊ h̄ ſi ꝑ te
ſtes idoneos nō min⁹ trib⁹ vl̄ alr̄ acta
māifeſtauerit: vt. l. ſācimus. C. de teſta.
¶ In q̄ differt teſtm̄ a codicillo. R̄. ꝙ 18
i. viij. prio qꝛ i codicill' n̄ ꝑt fieri recta i
ſtitutio ſȝ tm̄ fideicō. ſec⁹ i teſtō. ſcđo ꝙ
ꝑ codicillū n̄ admittit̄ hr̄ditas hr̄di iſti
tuto per teſtm̄ niſi in vno caſu qn̄ i co-
dicillo dīc hr̄dē iſtitutū n̄ mereri volū
tatē ſuā: qꝛ tūc tāq̄ idigno aufert̄ hr̄di
tas ſiue ſit ſol⁹ hr̄s ſiue ſit vn⁹ de plib⁹
idē dico đ oib⁹: ſi ſic dicat oēs n̄ mere
ri. l. diu ſeuer⁹ ⁊ antoni⁹. ff. đ adi. lega.
In reliqs ꝟo. fideicō. vel legat] i teſtō
bn̄ ꝑt ꝑ codicillū adimer̄. iſti. ade. p. le
ga. ꝑ totū. tr̄io ꝙ exhēdatio n̄ ꝑt fieri
ꝑ codi. iſti. đ codi. §. codi. q̄rto hr̄di pu
re ꝯſtituto i teſtō n̄ ꝑt ꝯditio adijci in
codicillo q̄ obſit ſibi iſti. đ coldici. §. ⁊
directo. q̄nto qꝛ hr̄di iſtituto i teſtō nō
ꝑt ſb̄ſtitutio directa in codicillo: lȝ ſcā
trahat̄ ad fideicō. qꝛ vr̄ teſtator rogar̄
iſtitutū vt hr̄ditatē reſtituat illi quē in
codicillo ſb̄ſtituit et. l. ſceuola. ff. ad tre
bel. ſexto qꝛ i codicillo ſufficiūt. v. teſtes
ēt nō' rogati. C. de codi. l. vlt. fallit h̄ in
codicillo ceci: de q̄. ē. §. iij. ſȝ i teſtō. vij.
rogati. Et i codicillo teſtis ꝑt eē mulī
er. ſȝ n̄ i teſtō. l. q teſtō. §. mulier i teſtō
ff. de teſta. ſeptio qꝛ ꝑt qs decedē plib⁹
codill' relictis validis: niſi ſibi ꝯdicāt
ff. de iur̄ codi. l. diui ſeuerus: ſȝ nō plī-
bus teſtamētis. Octauo qꝛ ſi qs dux
eſſet filiuſfamilias fideicōmiſſū in co-
dicillis reliquerit ⁊ poſtea paterfami-
lias deceſſerit eadē volūtate durāte va
lebūt codicilli. hoc aūt eſſe nō poterit
in teſtō. ff. de leg. iij. l. i. §. ſȝ ſi filiuſfa. ex
qbus pȝ ꝙ codicillus eſt q̄dā ſine inſti
tutione diſpoſitio vltie volūtatis: q: ſi
cut teſtm̄: ita codicillus morte cōfirma
tur. C. de cadu. tol. l. vnica.
¶ Et no. ſ͠ꝫ ang. de are. inſti. de codi. 19
ꝙ iſta clā. codicillaris duo opat̄. Pri-
mo ꝙ dicta clā appoſita in teſtō, ſecū
do iualido tollit̄ ꝑmū teſtm̄ quo ad le
gata vt no. bar. in. l. ſi iure. ff. de le. iij.
Scđo ꝑ id qđ dr̄ de dicta clā ꝙ ope-

ſatur' repetionē legatoꝝ a veniētibus ab inteſtato vt no.gl. ⁊ doc.in.l.i.ff.e. Eſt verū quo ad eos qui ſūt in primo gradu: ⁊ nō quo ad alios: vnde ſi po/res in gradu ab inteſtato repudiāt hereditatē: ⁊ ſequēs admittat nō tenet ad dicta legata vt ē gl. ſingularis ſm Ang.i.l.nō iuſtā.C ad trebel.

20 ¶ Quero ad hoc' vt relicta in codicillis debeāt an reqrat hēreditas addito i teſtō. Ang.i.d.iſti.§.codicill. dic̄ qn̄ ē ſcm̄ teſtm̄ reqrit ꝙ ex teſtō p̄dicto adeat hērditas qn̄ teſtm̄ vꝫ. Alſ āt qn̄ teſtm̄ nō ē factū vel ē factū ⁊ nō valet tūc neceſſe ē ꝙ ab iteſtato adeat hērdi tas. alſ nō debēt relicta vt no. Bar. in l.ſi qs cū teſtm̄.§.fi.ff.eo.

12 ¶ Itē no.ſm Ang.i.d.§. codicill. ꝙ lꝫ hērditas p fideicōmiſſū i codicillis adimi poſſit. tn̄ ſi fili⁹ ē iſtitut⁹ i re certa lꝫ q̄ ad aliqd hēat loco legatarij tn̄ nō pōt ſua iſtitutio mō aliq̄ tolli in codicillis. q2 illa eſt ſubſtantia inſtitutionis filij. Ideo in totū corrueret teſtm̄ Ita dicit eleganter Guil.de cu. ⁊ Bal. in.l.omni modo.C.de inoffi teſta.

22 ¶ Quero ſi fili⁹ in teſtō i q̄ ieſt talis cl'a ē p̄terit⁹ an opēt vt videat rogat⁹ glo.in auc.ex cā.C.de li.p̄te.tꝫ ꝙ non. Sꝫ oēs doc.ibi. ⁊ Bar.in.l.i.ff.eo. vt recitat Ang. de are.i.d.iſti.i p̄n.tenēt ꝯriū. q2 iſta ſūt paria relinq̄re a veuiētib⁹ ab iteſtato ⁊ dicere ſi non vꝫ iure teſtamenti ⁊c. vt no.in.l.ex teſtō.C. de fideicō. ⁊ ibi Bal. Sꝫ ſi teſtator dixiſſꝫ legata deberi a veniētib⁹ ab inteſtato: fili⁹ p̄terit⁹ teneret vt.d.l.ſi qs. Et p̄dicta ꝓcedūt in iā nato. Sꝫ qd' in poſthumo p̄terito. Bar.i.d.l.i. dicit ꝙ aut teſtator cogitauit d̄ poſthumo aut nō. P̄rio cāu opat cl'a p̄dicta. Scdo cāu nō. Sꝫ Dy. Ja. Bal. ⁊ q̄ſi oēs dicūt' ꝙ īſpiciēda ſūt v̄ba teſti. Aut eni dicunt ſi nō vꝫ ⁊c. ⁊ ſic ſūt p̄ntis tpis ⁊ rupto teſtō natiuitate poſthumi: nō opat: q2 nō deficit. Scdo q2 verū ē illo tpe valuiſſe. Sꝫ ſi diceret ſi nō valet vel valebit tūc porrigit ad teſtm̄ qd rūpit natiuitate poſthumi. ⁊ iſtā ſniam ſequtur

Bart. ⁊ Ang.in.d.auc.ex cā. ⁊ vr cōis opi. Adde et p̄dictis qd no. Bar.i au. vt cū de appel.cog.§. ſiue igit: vbi ex glo.no.in.l.i.§.fi.ff.de vul. ⁊ pupi. dicit ꝙ dict⁹.§. ⁊ auc.ex cā de li.p̄te. nō hꝫ locū vbi nemo eſt heres inſtitut⁹.

¶ Adde ēt ꝙ ſi teſtm̄ patiat defectuꝫ vel iuris repugnātiam in his q̄ ſūt de ſubſtātia ei⁹ nihil facit iſta cl'a codicillaris niſi teſtet inter liberos ſm cōem opi. Si v̄o patiat defectū ſolēnitatis debite ſic valebit iure codicilloꝝ.C.de codicill.l.fi. dūmō ſolēnitas ſufficiēs codicillo ſit appoſita.ſ. v. teſtes. lꝫ n̄ rogati ⁊ ſic legata i eo relicta debēt iſti. d̄ ꝯdi.i p̄n. Et iſtitutio q̄ i eo erat' ſcripta lꝫ directa videat. tn̄ i caſū fideicōmiſſi ꝯuertit. l. ſceuola. ff. ad treb. ⁊ idō ab iteſtato veniētes accipiēt hērditatē ⁊ q̄ſi rogati videāt reſtituē iſtituto p fideicō. ar.C.de fideicō.l.eā q̄ꝫ fr̄ tuus. 23

¶ No. ēt vnū ſingulare qd no. ang. iſti.de teſta.i p̄ncipio ꝙ eo ip̄o ꝙ notarius omittit aliqd d̄ ſolēnitate p̄ſūptōe iur] ⁊ d̄ iur p̄ſumit: ꝙ fecerit falſo ⁊ puniēt pēa falſi. ⁊ n̄ admittit ꝓbatio i ꝯtrā ⁊ ē rō: q2 eo ip̄o ꝙ tabellio patiat ſeduci ⁊ adhiberi ad teſtm̄ faciēdū ſe vr approbaſ ⁊ dicē p̄tiū fac.l.ij. cū ibi no.ff.qd q̄ſqꝫ iuris. ⁊ cl'pa ⁊ viciū eēt dicē ſe n̄ ſcir q̄t reqrūti teſtis ꝯficiendis. vt.l.ij.§.i nutū auditoris.ff. origi.iuris. ſꝫ bar.i.l.ſi librari⁹.ff.d̄ re.iur. dic̄ ꝙ forte hꝫ ē ſpāle i teſtis. i alijs n̄ icidit i falſū ſi omittat ſolēnitatē ſ dic̄ ꝙ.d.l.iubem⁹ loqt qn̄ ſolēnitas n̄ fuit obſeruata lꝫ n̄ ſcripta. qd no. Et iſtuꝫ intellectū ēt ad.l.iubem⁹.C. de teſta. vult Jo.de imo.in.l q̄tiens in prin.ff. de hē.inſti. ⁊ ibi vide Bar. ⁊ bal. 24

¶ Utrū hērdis iſtitutio poſſit ꝯmitti i alteri⁹ volūtate exp̄ſſe. R. ꝙ nō imo oꝫ ꝙ ore ꝓprio nom̄ hērdis exp̄mat vel ꝑ ꝓpriā ſcripturā.l.hac ꝯſultiſſimā ⁊.l.iubem⁹.C.eo. imo tenuit Jo. an. in addi. ad ſpe.eo.ti.p⁹ albertū papiēſe3. ꝙ ſi qs ad iterrogatōeꝫ alteri⁹: puta dicēti. vis talē iſtituē hērdē. rn̄deo ſic. nō valere teſtm̄. q̄tꝫ uis gl.i.d.l. iu- 25

bemus teneat ɔ̃triũ.tenet tñ i.c.cũ tibi
eo.ti.ꝙ de eqtate canonica valeret. Li
mitãt hoc diſtiguẽdo Inno.ꝛ ho.i.c.
cũ tibi eo.ti.ꝙ aut ɔmittit in volũtate
heredis.ſ.an voluerit eẽ heres vł ne:ꝛ
ſic valet.l.ṽba hec.ff.ð ɔdi.iſti.aut cõ
mittit i volũtate alteri⁹ab hẽde expſ/
ſe:vtputa iſtituo heredẽ quẽ titi⁹ vo/
luerit.ꝛ ſic nõ valet.ff.de here.inſti.l.
ſi qs ſẽproniũ.ꝛ.l.captatorias:ſi tñ ql
iis diceret ɔmitto oia bõa mea arbi/
trio tiõ vł diſpõni tuo.valet ꝛ titi⁹te/
netur diſtribuere in pias cãs in qbus
hẽmus regulam iuris humani genti/
um ꝛ diuinitq̃ ẽ ꝙ hoib⁹diſpẽſet i re
gionẽ diuinã:vt pctã elemoſynis redi
mãtur:ꝛ ſic diſpẽſãdo ñ pt velle aliõ
q̃ȝ volũtas teſtatoris:ſȝ ſi diſpẽſaret in
inpphãis nõ nullã hẽret regulã poſ/
ſet alio modo diſpenſare q̃ȝ ſit volun
tas teſtatoris.ꝛ hec ſequitur bar.in.l.i.
C.de ſa.ſan.ec.ꝛ pa.in.d.c. cum tibi.
26 ¶ Quid ſi tacite iſtitutio heredis cõ
mittat alti⁹diſpõni.Rẽ.ꝙ valet.l.ille ãt
iſtitutões.ff.de here.inſti.ꝛ.l.ñ nuq̃.ff.
ð ɔdi.ꝛ dmõ.ꝛ eodẽ mõ legatũ tacite
pt ɔmitti volũta i alteri⁹.ff.ð le.ij. l.i.
ſȝ nõ expſſe.ff.ð le.i.l.captatorie:ꝛ dr
tacite alteri⁹volũtati ɔmitteř ſic. Inſti
tuo te heredẽ vł lego hic tibi.ſi titi⁹ca
pitoliũ aſcederit.expſſe ṽo qñ dic.iſti
tuo illũ heredẽ quem titi⁹voluerit vel
lego tale qd cui ſempronio placuerit.
27 ¶ Utrũ inſtitutio poſſit fieri in certe
pſone:vtputa inſtituo heredes meos
paupes xpi.Rẽ.in.d.cũ tibi ꝙ ſic.ꝛ ſȝ
bar.in.l.captatorias.C.de teſta . mili/
ta.ẽt ſi adderet.eligẽdos p poꝛẽ talem
ꝛ hmõi.ꝛ dicit.d.l.loqtur qñ ius inſti
tutionis confert in volũtatẽ alteri⁹. ſȝ
non quãdo electio perſone ſolum : vt
in caſu nr̃o.ꝛ idõ non eſt contraria.
28 ¶ Utrũ inſtitutio heredis poſſit fieri
ſub ɔditõe.Rẽ.ꝙ ſic dũmõ ñ inſtituat
ad tps certũ.vtputa vſq; ad paſca.vel
ad tres ãnos.q2 nõ valet taľ ɔditio ꝛ
viciat:nõ tñ viciat:vt inſti.ð here. in
ſti.§.heres. Sȝ ad incertũ põt vtputa
donec vixerit vel talẽ inſtituo poſtq̃ȝ

abſolut⁹fuerit ab excõicatõe.ff.ð here
dibus inſti.l.in tps.fallit in milite q pt
iſtituẽ ẽt ad tps certũ.l.miles ita.ff.de
milita.teſta.hic aduerte ꝙ iſtitut⁹heri
ad diẽ certũ alio hẽde ñ dato ſp erit
heres.vt in.l.hẽitas ex die.ff. de hẽdi
b⁹iſti.ꝛ idẽ dic qñ iſtituit ad diẽ icer/
tũ q2 nẽop pte dcedẽ teſtat⁹ꝛ ppte pt
iteſtat⁹l.ius nr̃z.ff.ð reg.iur.h̃ ſȝ Io.ð
imo.ꝛ bal.ꝛ ang.in.d.l.hereditas. idõ
ſi qs inſtitueretur heres donec vixerit
alio ñ dato hẽde erit ppetu⁹.hoc fir/
mat bal.ꝛ ſaly.in.l.extraneũ.C.ð heř:
inſti.ꝛ pau.de ca.in.l.certi.C. ð teſta.
mi.ꝛ lȝ bar.in.d.l.hereditas.teneat ꝙ
ſi teſtator apte voluerit vt ñ eẽt heres
niſi in vita vel vſq; ad talẽ diẽ.qð nõ
erit ppetu⁹:tñ cõiter doc.tenẽt ɔ̃ eũ vt
Dy.in.l.ſi qs ita heres inſtituat exce/
pto fũdo.ff.de here.inſti.bal.ꝛ ang.in
d.l.hereditas.ꝛ ẽ veri⁹q2 teſtator ñ pt
ius accreſcẽdi phibeř nec reſpectu rei
nec reſpectu tpis:q2 cauſa teſtati tra/
hit ad ſe cãz inteſtati: q2 dignior.d.l.
hereditas.facit.l.ſi miles vnũ ex fũdo
ff.de mili.teſtõ.ꝛ pbaľ in.d.l.ſi qs .in
legat tñ bñ pt phibere ius accreſcẽdi
ꝛ ita loqt.d.l.dñs.ff.de vſufr.ſec⁹in he
reditatib⁹vt in.d.l.ſi qs.nã teſtator ñ
pt faceř ꝙ iura valeãt in ſuo teſtõ vt
auc.vt cũ ð appel.cogno.§.certũ.poſ
ſet tñ dici ꝙ in ɔſciẽtie opinio bar. ẽ
vera in eo q erat ſimplex.ꝛ hoc igno/
rabat:ſec⁹in eo q hãc diſpõnẽ iuris ſcie
bat:q2 vř voluiſſe ꝙ ius volebat.item
dic ꝙ pt inſtitui ſub ɔditõe dũmõ ɔdi
tio ſit poſſibił ꝛ hõeſta.excepto filio q
nõ pt inſtitui ſub omni ɔditõe ſȝ ſub
illa q̃ ẽ in ptãte intuẽtis vt in.l.ſu⁹q̃s
in pn.ff.ð here inſti.nã nõ pt fili⁹ gra
uari in debito bonorũ ſubſidio .C. de
inoffi.teſta.l.quoniam in prioribus.
¶ Utrũ ex pteritõe legitimi heredis 29
teſtm̃ reddaľ nullũ.Rẽ.ꝙ ſic ſi ſit ð. illi
ad q̃s ſtricto iure legitima ſpectat he
reditas.ꝛ niſi rite exhereneř:ꝛ p hoc fa
cit qð no.ang.ð are.inſti.ð exhereda.
li.§.ſȝ hec qdẽ.ꝙ ſi př filiũ emãcipa/
tũ inſtituit nepotẽ ṽo ex ṽo in ptãte re

tentū ꝑterſit.cõcludit ꝙ nihilominꝰ tʒ teſtm̃ ſʒ bar.ꝛ in.§.ꝛ qd ſi tm̃.ff.ď li.ꝛ po.rõ q2 ille.ñ dʒ admitti ad rūpeñ. vł dicēdū nullū q ñ admitteret ab iteſtato vł teſtõ rupto vel nullo penitꝰ teſtõ ꝯdito.vt.l.poſthumꝰ.§.ſi qſ ex hijſ ff.ď iof.te.cū tē ñ videat̃ fieri iniuria nepoti cū nõ ſibi ďbeat̃ lrĩa:q2 lrĩa ē tria eiꝰ qď qs eē ab iteſtato hiturꝰ: ſʒ dictꝰ nepos nihil ē hiturus ab iteſtato ꝑꝑ exñtiā filij emācipati vt.l.cū q̃rit ꝛ in auc.nouiſſima.C.ď iof.te.ꝛ ita tʒ bal.ꝛ ang.ꝛ Jmol.i.d.§.ꝛ qd ſi tãtum.

30 ¶ Quid aūt ſit ꝑteritio dic ſʒ ang.de are.i.d.iſti.§.mr̃.ꝙ ē ſilētiū circa iſtitutiõis bñficiū exheredatiõis odium:

31 ¶ Sʒ põe ꝙ qs hʒ filios ꝛ filias tenetur ne oēs iſtituere.℞.ꝙ ſic oēs litios vel ex heredare ſi quē ñ vult.ꝛ ſubeſt cā iſti.ď exhere.li.i ꝑn.ēt filias dotataſ ſʒ ſʒ aliq̃s ſufficit iſtituere i dote.Alij vt Azo.dicūt ꝙ oʒ iſtituant̃ i aliq̃ modico ꝑter dotē:ꝛ ē tutiꝰ ꝛ ēt ꝓfeſſos in religionē.C.de epi.ꝛ cle.l.ſi.§.h ēt cognitū.ꝛ idē dic i nepotibꝰ qñ filij premortui ſūt iſti.de.hē.q̃ ab iteſtato.ď ſe.§.ita demum ꝛ ēt in poſthumis.C.de poſthu.here.inſti.l.quod certatū eſt.

32 ¶ Quis aūt dicat̃ poſthumus glo.ſuꝑ rūca ď poſthu.hr̃ iſti.dič ꝙ qnq3 modis ſit poſthumꝰ.ſ.natꝰ pꝰ mortē pr̃is itē pꝰ teſtm̃ añ mortē.itē arrogatꝰ filiꝰ itē pꝰ mortē aui icipit nepos i ſuis pr̃is ꝑtāte eē.Jtē nepos auo moriēte filio

33 ¶ Utrū ſit aliqs cāſus i q̃ poſthumꝰ ꝑteritꝰ nõ rūpat teſtm̃.℞.ꝙ ſic.ſ.i teſtõ mr̃ıſ q̃ ďcedet i puerꝑio:ſʒ ſuccedet cū alijs fratribꝰ vł nepotibꝰ eq̃l.ſi tñ mr̃ iſtituiſſet extraneū aget de ioffi.teſta.ꝛ rūpet.C.de inoffi.teſta.l.ſi mr̃.

34 ¶ Utrū hñtes ꝑētes magnos q̃s timet ꝛ volēs ꝓuidere aīe ſue relīqt medietatē oīuʒ bonoꝝ ſuoꝝ pauꝑibus:ꝛ dicēſi ꝯtigeret mē facē aliqď teſtm̃ i q̃ ꝯſāguieos meos iſtituerē ꝑ qď reuocaret pñs iudiciū ex nūc tibi.ꝑ. notario publico tāq̃ ꝑſone publice ſtipulāti ꝛ recipiēti ꝓ dictis pauꝑibꝰ dono irreuocabilr̃ ꝛ iter viuos dictā medietatē bonoꝝ meoꝝ ꝯſtituēs me ex nūc eā poſſidere ꝑcario noīe.Facit tādē aliď teſtm̃ mõ q̃rit̃ vtꝝ pauꝑes valeāt aliqd hr̃e ex tali donatõe.℞.bal.i li.de vſi.feu.ď feu.da.iuicē.l.cõmiſ.c.ſi qs ꝙ fuerunt opiones vna.ꝙ ſic.q̃ ē dñi By.ff.de teſta.l.hēdes palā.§.ſi.ꝛ i regula qď ſemel placuit de re.iur.li.vt.alia ꝙ ñ:q2 iſte ꝯcꝰ donatõis vr̃ ipedire liberā teſtamēti factõeʒ.ff.de ṽ.ob.l.ſtipulatio h mõ.Sʒ aduerte ꝙ noſ ſumꝰ extra caſū.doctoꝝ.nā h iteruenit traditio: vñ ꝛ ſi donatio eēt īfirma ꝛ ſine cā:tñ dominꝰ volēs trāſferre dñiuʒ trāſfert.ff.ď cõdi.ob cāʒ.l.iij.§.ſubtilꝰ vł q2 cā eſt ipa liberalitas vt.ff.de dona.l.h iure.Jtē ipa pietas:vt.ff.de ꝯdi.idebi.l.cū hijs.§.ſi i ea.Uolēs ḡ ſuſtinet̃ opionē By.faciat ꝙ ꝓcedat̃ ad traditõis actū q ēt ſb ꝯditõe fieri p̄t:vt.ff.ď acq̃.poſ.l.q abſēti.ꝛ cautiꝰ ſi iteruēiat traditio corꝑalis q̃ʒ ſi ꝑcaria:q2 ꝑcariū forte ñ vʒ.Tu cogita:ego dimitto te ſine deciſiõe.h bal.poſſet tñ dici ꝙ ſi vlt vt valeat dõet alicui publice ꝑſõe īt̃ viuoſ ſb tali ꝯditõe ꝛ tradat q2 ſic valebit.

¶ Utrꝝ cū vir fač teſtm̃ ꝛ legat vxori 35 certū qd h acto ꝙ ſi mutuaret teſtm̃ ſiue nõ:iſta vxor iure donatõis iter viuos debeat hr̃e certā domū quā ſibi legauerat ꝛ demū mutauit teſtm̃ nulla fcā mētõe ď dcā donatõe:an mulier debeat hr̃e dictā domū:vr̃ ꝙ nõ.d.l.ſtipulatio.hoc mõ ꝯtrū dico q2 iſta donatio ē pñs ꝛ pura:q2 dixit ſiue mutauero ſiue nõ:ꝛ iõ nõ eſt appoſita i penā teſti mutari.Caue tñ q2 niſi iteruenerit traditio nõ ꝯfirmat̃ morte:ꝛ ſufficit ꝙ traditio iteruenīat tpe donationis vel poſtea viuo donāte.ff.ď dona.inter vi.ꝛ vxo.l.papinianꝰ.aľs icipit ſi qs pro vxore.ꝛ ar.in.l.ij.C.ſi qs alteri vel ſibi.hic bal.vbi.ſ. Finis.

TEſtamētū.ij.Quo ad validitatē eius.ꝛ pmo q̃.ad iſtõnē heredis q liber i teſtõ tenet̃ ſibi heredē iſtituere aliquē ł aliqď collegiū ꝛ hmõi ꝛ ſine iſtitutõe heredis ſi eēt teſtm̃.C.e.l.iubemus:valēt tñ legata ad pias cās:ēt

ſi nõ eẽt cl'a codicillaris ⁊ teſtm̃ eſſet
nullũ vt no.pa.i.c.rainaldus.de teſta.
⁊ ſi q̃dẽ teſtator hẽat deſcẽdentes vel
aſcẽdẽtes illos tenet̃ heredes inſtituer̃
ſaltẽ in eoꝝ ltia vt no.C.de ioſ.te.auc.
nouiſſima φ ſi nec aſcẽdẽtes nec dſcẽ
dẽtes hẽat.tũc ſꝫ leges põt iſtituer̃ ali
os quoſcũq3 dũmõ nõ iſames aut tur
pes pſonas:nã tũc ſr̃es vl' ſorores pñt
rũpe teſtm̃ ⁊ ſibi totã acqrere heredi
tatẽ vt.C.de ioſ.te.l.ſr̃es.De hac mate
ria vide.s̃.hereditas.§.iiij.Tñ ſi ppi
q idigerẽt illa hereditate idigẽtia mãi
feſta tenet̃ eis hereditatẽ dimittere ni
ſi eẽnt mali ⁊ hmõi bõis idigni.⁊ di
co tñr.ſ.ex dbito honoris pental':ſi ãt
nõ idigerẽt mãifeſte p̃t libere i alios
refũdere:ſec⁹ tñ ẽ i q̃buſdã terris dcõ
ſuetudie q̃ i hmõi ſeruãda ẽ rõabil' ẽ.
1 C Nũqd teſtator poſſit ſubſtinere aliũ
heredẽ q debeat ſuccedere prio heredi
R.ſi teſtator hẽat filios ipuberes põt
eis ſubſtituere q̃ſcũq3 velit q ſuccedãt
eis ſi nõ venerit ad pubertatem vt.C.
de ipu.⁊ ali.ſubſti.l.ſi teſtõ:ſi ꝟo pue
nerint ad pubertatẽ p̃t eis ſubſtitue ſi
moriant̃ ſine liberis.idẽ ẽt ſꝫ q̃ſdã ſi
moriant̃ cũ liberis vt.C. de ipu.⁊ al.
ſubſt.l.heres.⁊.l.ſe.Bꝫ tñ ſalua eẽ ltia
Et itelligit̃ ſubſtõ deducta ltia filioꝝ.
⁊ deducta q̃rta totĩ⁹ q̃ dr̃ trebelliani
ca quã deducit q̃libꝫ iſtitut⁹ heres cui
al's ſubſtituit̃ regul'r p⁹ pubertatẽ iſti
tuti vel ẽt cũ accipit hereditatẽ per ſi
deicõmiſſũ ab iſtituto herede.q2 gra
uatus eſt heres alteri reſtituere hereди
tatem:vt in.c.raynutius extra eo.
2 C Quid ãt ſi teſtm̃ ẽ nullũ ⁊ appoſita
ẽ cl'a codicillar' qd opabit cl'a illa:pu
ta ſi ñ valet iur̃ teſti valeat iur̃ codicil
loꝝ.R pa.i.d.c.raynald⁹ p⁹ gl.φ p illã
cl'aꝫ p̃ſtabunt̃ legato p ventẽtes ab ite
ſtato q̃ al's ñ valuiſſẽt.idẽ tꝫ bar.i.l.i.
ff.d codicil.vbi ẽt q̃rit qd ſi teſtator di
xit.volo φ valeat iur̃ teſti ⁊ codicilloꝝ
⁊ rñdet φ lꝫ illa ꝟba videãt̃ iducer̃ re
pugnãtiã:tñ vt res valeat dꝫ exponi.⁊
.i.vel p regulã q̃ põit qñ copula ponit̃
inter duo icõpaſſibilia reſoluit̃ i diſiũ

ctam vt.l.ſi titio fundus de vſur.le.⁊
erit electio heredis φ competat iure di
recto vel fideicõmiſſi:vt.l.ſi.C.eo.
C Sed qd' ſi dixit volo φ valeat iure 3
teſti vel ſaltẽ iur̃ codicilloꝝ bar.vbi.s̃.
arbitrat̃ φ tũc ñ poſſit heres eligẽ.nã ſi
la gtũctio diminutiua ſaltẽ hꝫ iſtud i
portare.vt ſi prio mõ.ſ.iur̃ teſti ñ poſ
ſet valer̃.tũc dueniat ad aliud.ꝫ pꝫ ex
regula grãmaticali.ſi ñ potes mihi da
re biſãtiũ ſaltẽ gmoda vnũ denarium.
C Quid ſi reperit̃ ſic.Et volo valere 4
vel iure codicilloꝝ.⁊ ſi dixit teſtamẽti
R.bar.φ hec dictio vel qñ opponitur
vni orationi vel dictioni tñ ſumit̃ p
ſaltẽ.Perinde ẽ ergo ac ſi diceret iure
teſtamenti vel ſaltẽ codicillorum.
C Quero an hec clauſula ſi nõ valet 5
⁊c.hẽat locũ quãdo teſtm̃ nõ valet pp
defectũ ſolẽnitatis omiſſe bar.dicit φ
ſic per tex.in.l.codicillis de le.ij.
C Quid ſi teſtm̃ ñ valet rõe volũtat' 6
ipfecte qm̃ añq3 gpleret mortu⁹ ẽ teſta
tor an tũc aliquid opet̃ iſta clauſula
bar.dicit φ nõ p.l.fideicõmiſſa.de le.
iij.⁊.le.ex ea ſcriptura.ff.de teſta.ſec⁹
ſi voluñtas eẽt imperfecta rõe alicui⁹ ſo
lẽnitatis.⁊ ſic intellige.l.ſi.C.eo.
C Quid ſi teſtator dixit.ſi ñ vꝫ ⁊c.an 7
hec verba referãtur ad tpꝰ gditi teſti.
an ad futuꝝ ſi gtigerit ñ valẽ.⁊ gclu
dit φ dcã ꝟba gphẽdũt tpꝰ futuꝝ vt
res poti⁹ valeat ⁊c.maxie in teſtis.
C Quid ſi teſtm̃ rũpat̃ q2 hẽditas nõ 8
ẽ adita vtꝫ tũc opet̃ illa cl'a bar.credit
φ ſic p.l.eã.C.d fideicõ.dũm ſi dicat ſi ñ
valebit vl' ſilia ꝟba q̃ trahãt ad futuꝝ
C Quid ſi ñ valet teſtm̃ pp dfectũ he 9
redis ſcripti ñ capacis.bar.dic̃ φ illa
cl'a opat̃ vt.d.l.eã quã ſm vnam lec.
C Quid ſi teſtm̃ ñ valet pp defectuꝫ 10
teſtãtis.R.bar.φ tũc nihil opat̃.q2 q ñ
p̃t teſtari nec codicillari vt.l.diu⁹.ff.e.
C Quid ſi teſtator legat aliqd tabel 11
lioni gficiẽti teſtm̃ nũcupatiuũ.qd ſie
ri põt vt.C.d teſta.dictãtib⁹.nũqd ipe
tabellio poteſt ſibi illud aſcribere. R.
Spe.in ti.de inſtru.edic.φ ſic.nec in
cidet in penam legis cor.de fal.Nec

ob.l.ij.C.ð his q ſibi te.aſcri. Illð.n.
hʒ locũ in eo q dictat vl ſcribit teſtm̃
qð ẽ in ſcriptis: cuiꝰ vires oẽs depen-
dent ex ſcriptura illa. ſecꝰ in nũcupati
uo. qð fit hodie: qꝛ ibi fit ſcriptura ſo-
lũ ad mẽoriã: n̄, vt vires teſtamẽti de
pẽdeãt ex illa. Idẽ tenet Odo. qꝛ tale
teſtm̃ recitat corã teſtibꝰ: nõ nulla ẽ ſu
ſpitio falſitatis. Idez tʒ Bar. in.l.i.ff.
ad.l.cor.de fal. dicẽs ꝙ opinio Spec.
cõſuetudine approbatur.

T Eſtamentum.ij. quantum ad exe-
cutionem.

1 ¶ Utrũ teſtator poſſit heredibꝰ ſuis p
teſtm̃ penã iponere ſi nõ paruerit vo-
luntati ſue. Rñ. ſic vt inſti. de le.§. pene.
dũtamẽ ꝙ teſtator pcipit nõ ſit turpe
vel ihoneſtum: vt.ff. de cõdi. iſti. gdã
de hoc vide.s. legittima.§.xxi.

2 ¶ Per quẽ cogent heredes defuncti
teſtm̃ ſiue volũtatẽ eiꝰ adiplere. Rñ. he-
redes.j. annũ cogendi ſũt p epm̃ adim
plere. ⁊ ſi neglexerit: tũc ipe eps exeq̃
tur vt in.c. nos. ⁊.c. ſi heredes ex.eo.
⁊ in.d.c. nos habet ꝙ ſit.j. annũ a die
monitiõis nõ ſit executio teſtamẽti p de-
bentẽ exeq deuoluit executio ad epm̃
⁊ nõ tpe mortis teſtatoris: ſʒ hodie cõi
ter epi hñt ſtatuta: vt tps currat a die
mortis. hoc tñ limitat pa.i.d.c. nos vt
tps illud currat a die morti ⁊ adite he
reditatis ⁊ ſcie. vide ẽt bar. ad pdicta
in.l. cũ gdã de le.ij. vbi format hãc.q.
gdã religt.c. paupibꝰ declarãdis p ſe-
proniũ lapſo anno declaratõe nõ factã:
eps vigore ſtatuti vult paupes eligere
Querit an poſſit. Et decidit ꝙ nõ: qꝛ
ſtatutũ logt de executore. ſʒ hñs decla
rare nõ eſt executor. ſicut dicimꝰ dñiaʒ
eſſe iter iudicẽ q declarat ⁊ executorẽ.
⁊ ſic ex hoc habes optimã cautela ad
ipediendũ nec eps intromittat ſe de
hmõi relictis ẽt poſt annũ.

3 ¶ An aũt eps ſuppleat negligentiam
executoris vel teſtatoris i relictis ad ſi
pias cãs. multi tenuerunt ꝙ ſic qꝛ cũ
volũtas teſtatoris largo mõ dr̃ pia: cũ
nõ pot amplius velle. vt.l.i.C. de ſa.ſã.
ec. adde pdictis qð no. ſingularit pa.i
c. qꝛ diuerſitatẽ. de ꝯceſ. pbẽ. ꝙ tps pñ
xũ i odiũ negligẽtiũ nõ currit ipedito
ipedimẽto iure vel facti. de ipedimẽto
iure exẽplifica i ſuſpẽſiõe. de ipedimẽto
facti exẽplifica de tpe q̃ exiſtit i curia pꝰ
abſolonẽ ⁊ tps reuerſiõis. Secus dic
qñ tps ẽ pfixũ nõ i odiũ negligẽtie. ſʒ
in fauorẽ alterius. ⁊ iſtud tps currit i-
pedito etiã ignorãti. ⁊ p hoc facit dcm̃
ſingulare. Spe. i titu. de iſtru. edic. vbi
dicit ꝙ ſi executor teſtamẽti nõ potuit
exeq.j. annũ nihilominus dñe hñt po
teſtas ad epm̃. nã illud tps ãni nõ fuit
pfixũ i odiũ executoris: ſʒ potius i fa-
uorez defuncti ne diu differat ipſius vo
lũtas: ⁊ pdcã itellige ẽt ſi teſtator p hi
buiſſet ne eps ſe itromitteret. qꝛ priuat
non pot tollere diſpõnez iuris cõis.

¶ Utrũ executor debeat tardare diſtri 4
butionez elemoſynaꝝ ad h vt res defũ
cti meliꝰ vẽdant. Rñ. ſʒ Tho. i q̃libʒ ꝙ
i mora modici tpis nõ vr̃ eſſe magnũ
periculũ. vñ ſi executor p modicũ tps
elemoſynas dare differat vt rebꝰ defũcti
meliꝰ vẽditis ampliores elemoſynas
dare poſſit laudabilr facit. Si vo ecõ
uerſo p multũ tps differat elemoſynas
diſtribuere vt in modico ampliores
elemoſynas faciat nõ vr̃ eſſe ſine cul-
pa. qꝛ forte defūctus interim a purga
torio liberaretur.

¶ Quid ſi de plibꝰ executoribꝰ vnus 5
moriat. vel ẽ i remotis vel ſi nõ vult exeq
Rñ. aliꝰ pt executiõez iplere niſi teſtator
aliud expſſerit ex.eo. religioſus in.vi.
vide de hac mã.s. Reſtõ.xv.§.v.

T Eſtis.i. Teſtes pñt eẽ oẽs q.ꝓhi
bẽtur.ff. de pba.l. ab ea pte. ⁊.ff. e
l.i. ⁊ extra eo.c.i. in glo. Edictũ enim
de teſtibus prohibitorum eſt.

¶ Sex ſũt i teſtibꝰ maxie attẽdẽda q̃ 1
his ꝑſibꝰ ꝯtinent. Cõditio ſexꝰ etas di
ſcretio fama ⁊ fortuna fides i teſtibꝰ
iſta reqres. Cõditio.ſ. an ſit ſeruꝰ vel li
ber. Seruꝰ.n. a teſtimonio repellit qꝛ
ſepe metu dñi ſupprimit teſtimoniũ ve-
ritatẽ ex. de ꝑ. ſig. forꝰ.§. teſtes. Fallit tñ
cũ de fcõ ſerui: qrit nõ tñ p dño vel ꝯ
dñz vt i.§. itẽ i criali.iiij.q.iij. ſilr ad

mittit̃ i defectũ teſtiũ: ſʒ cũ tormẽt]. vt
vi i.d.§.itẽ i ꝟ.itẽ ſerui. Scd̃o regrit̃
ſex᷒ q2 ſcia nõ admittit̃ i teſtimoniũ i
criali.xxxiij.q.v.mulierẽ.z.d.§.teſtes
Jn ciuilib᷒ aũt bñ admittitur.xv.q.iij.
§.ex eo.ſilr i crialib᷒ mulier admittit̃ i
teſtimoniũ cũ ciuilit agit̃ de crie: ꝯ
clicos de adulterio iſamatos: cũ i mo
dũ īqſitõis ſeu exceptõis agit̃ ex.e.qm̃
vbi de h̃ i gl.z.c.tali ſris.; Nõ admittit̃
ẽt i teſtis iſti.de teſta.§.teſtes i codicill̃
ãt ſic vt no.gl.z bar.i.l.ſi.C.ð codi.ter
tio regrit̃ etas.q2 minor.xiiij.ãnis nõ
admittit̃ ẽt i ciuilib᷒.iiij.q.iij.c.i. No.
tñ ꝙ lʒ dcm̃ ĩpuberis nõ faciat plenã
fidẽ.facit tñ plenũ idiciũ ad torturaʒ.
vide.s̃.ipubes. Jn criminalib᷒ aũt nõ ad
mittit̃ mior.xx.ãnis.d.§.i criali.ꝟ. itẽ
i teſtimoniũ. q̃rto regrit̃ diſcretio.q2 fu
rioſus ẽ mẽtecapt᷒ a teſtimonio repel
lũt ſic ab offõ iudicãdi .iij.q.vij.§.iij.
z h̃ niſi hẽat lucida iternalla: vt.ff.ð te
ſta.l.q teſtõ.§.nec furioſus. qnto regri
tur fama: v ſit bõe vite. Nã iſames a te
ſtiſicãdo repellũtur.ex̃ de teſti.co. pte
rea.de h̃ dic᷒ vt.s̃. Periuriũ. Sexto reg
ritur fortuna.ſ.vtrũ locuplex vl̃ egen᷒
d.§.itẽ i criali.ꝟ.itẽ teſtiũ.ſeptio regri
tur fides: q2 iſideles ꝯ fidelẽ nõ admit
titur.ij.q.vij.ſi heretic᷒. Sũt z alia q̃
dã cõſiderãda. Prio vtrũ ſit inimicus
ei᷒ ꝯ quẽ refert teſtimoniũ vl̃ amicus
ei᷒ p q̃ teſtiſicat.iiij.q.iij.teſtes.ꝟ.itẽ
Jtẽ obſcuri z ignoti nõ.admittũt vel
ſolũ admittũt cũ tormẽt] aut ꝟberib᷒
vt i auc. ð teſti.§.ſancim᷒ col.vij. Jtẽ
nec executores negocioꝝ l̃ pcuratores
q i ipa cã fuerit actores l̃ rñſales ex.e.
ſup.imo ẽt q fuit pcurator vl̃ aduoca
tus.i pori iudicio non recipit̃ in teſtẽ
cã appellatiõis ex . eo.romana.li.vj.
2 ¶ Utrũ qs poſſit admitti ad teſtimo
niũ i ſua cã.R̃.non neqʒ pncipalr nec
ſcd̃ario.C.eo.l.oib᷒. Uñ vẽditor in cã
rei vẽdite non admittit̃ p emptore: q2
cã ppa vẽditoris eẽ vr̃ neqʒ vẽditor in
cã pignoris p creditore.vt.ff.de app.l.
ab executore.fallit h̃ i legatarijs z fi
deicõmiſſarijs q ferũt teſtimoniũ i cã
teſtatoris cũ agit̃ de hereditate. nõ de lega
tis nec fideicõmiſſis ſuis: bñ tñ pñt
ſcribi z eẽ teſtes i eo teſtõ i q̃ eis aliqd̃
legat: vt.C.de teſta.l.dictãtib᷒. Jtẽ ſal
lit i collegijs z corpib᷒: in qb᷒ eoꝝ ſin
gulares pſone pcã vniuerſitatis ferre
pñt teſtimoniũ.xiiij.q.ij.ſup prudẽtiã
ex.e.iſup.z.c.cũ nũci᷒.z i.d.c.iſup di
cit pa.ꝙ nõ ſolũ clici eccłie i ciuilib᷒ z
alijs teſtib᷒ deficiẽtib᷒: iſʒ ẽt plat᷒ pñ te
ſtificari i cã eccłie ſue: dũmõ p ſe cãm
illã nõ pmoueat.z nimiꝝ q2 pt eẽ iu
dex i cã eccłie ſue.ij.q.vij.ſi.qs erga.
Forti᷒ ẽ pt eẽ teſtis: z h̃ iõ q2 cãe vni
uerſoꝝ ñ ſt̃ ſingulorꝝ: z ñ ꝯmodũ ꝯti
gat ſingulos.xij.q.ij.q mãumittit.z h̃
niſi fuerit actores vl̃ rñſales: vt dcm̃ ẽ
¶ Utrũ i cã cõi duoꝝ alt̃ admitti debe 3
at ad teſtimoniũ.R̃.nõ q2 cã cõis duo
rũ vtriuſqʒ ẽ ar.ff.ð ri.nup.l.illõ: z idẽ
in ſocio cris z pricipe.d.§.itẽ i criali.
ꝟ.itẽ liberi.z ex.e.veniẽs. nec ob.ex.
eo.qm̃. Nã illud eſt ſpãle i cã denũcia
tiõis vel ibi admittũtur ſocij criminis
ad preſũptionẽ ex.de adul. ſignifica
ſti. Credit̃ ẽt ſocijs criminis in exce
ptis: vt in crimie leſe maieſtatis z hu
iuſmodi.vide ð hoc.s̃. Jnqſitio.§.iij.
¶ Utrũ parẽtes vel liberi poſſint p vl̃
ꝯtra ſe ferre teſtimoniũ.R̃.gnalit̃ p re
ctã lineã aſcẽdẽtes vl̃ deſcẽdẽtes p vel
ꝯ ſe idonei teſtes ñ ſt.d.§.itẽ in criali.
ꝟ.itẽ teſtis.z ꝟ.itẽ parẽtes.z.ff.e.l.te
ſtis: Jdẽ ẽ de mr̃e: ſʒ tñ ambo parẽtes
i cãm admittũtur p filio.ſ.cũ q̃rit̃ ð eta
te vl̃ natiuitate: vt extra q fi.ſt le.c.trãſ
miſſe.z.c.ꝑ tuas. Jtẽ vbi agit̃ de ipedi
mẽto mr̃imonij rõne ꝯſanguinitatis
vl̃ affinitatis ex.e.q̃tiẽs. Cꝫ ſi agit̃
an ſit ꝯctũ mr̃imoniũ vel nõ: tũc mr̃ ẽ
ſuſpecta ſi vir ſit ſupior diuitijs vl̃ gñe
ex.e.ſup eo.el.ij. Ubi ꝟo mr̃imoniũ ẽ
ꝯctũ nõ ſepat̃ niſi p legitimos teſtes
vt.d.c.ſup eo.i gl.itẽ pr̃ z fili᷒ i eodem
teſtõ pñt eẽ teſtes: ſilr duo frẽs.d.§.itẽ
i criali.ꝟ.itẽ pr̃.z.ꝟ.itẽ duo. Quedaʒ
tñ pſone ſũt q̃ aduerſus ꝯiũctos ſuos
teſtificari ñ cogunt̃ vt aduerſus ſoceꝝ
generꝝ vitricũ ꝓuignũ ſobrinũ ſobrinã

ſobꝛine natū.coſq; q in poꝛi gradu ſūt
Jtē aduerſus patronū ⁊ patronā ⁊ li
beros eius:vt.d.§.itē in crīali.ꝟ.itē le
ge.Jtem de domo actoꝛis vel acuſato
ris teſtes nō debēt ꝑduci.iij.q.v.ꝑ to
tū.Jtē teſtificari nō pñt ꝯ clicos ī cri-
minali cā viles ꝑſone.ij.q.i.in ꝑmis.
q: teſtificatōes ⁊ ꝓbationes in cā cri-
minali debēt eē apertiſſime:vt.l.ſciant.
C.de ꝓba.Jtē teſtes ſingulares nō ꝓ-
bāt ꝑ ſe ſine preſūptionibus ⁊ admi-
niculis eliijs.extra de elec.bone.el.i.
5 ¶ Quid ſi duo vel tres teſtes viderūt
ꝑ foramē viꝝ ⁊ mulierē ſe ꝯmiſcētes
vtrū ꝓbetur idē actus:an ſint ſingula-
res.ꝓ eo:q: vn⁹ vidit poſt aliū ⁊ ñ ſil.
bal.dic̄ ꝙ ꝓbāt q: nō ꝑſumit̄ plurali-
tas actuū.⁊ ita tȝ Cy.i.l.hac ꝯſultiſſi
ma.C.de teſta.⁊ Spe.in ti.de teſti.vbi
dicit ꝙ teſtes exñtes iuxta parietē vel
cortinā de auditu fidē faciūt vt i.c.ꝓte
rea de teſti.⁊ ibi no.gl.Jdē tȝ ho.po-
nēs exēplū in.q.facti.Quidā taberna
rius ſubtraxit dñe ſue ciphū argēteū
quē nolebat reſtituere nec in pñtia te
ſtiū cōfiteri:lȝ in pñtia ipſius mulieris
nō negaret.mulier illa notariū ⁊ q̄ſ-
dā teſtes poſuit p⁹ pietē:⁊ tabernariū
hoc ignorātē īduxit ad cōfitēdū ſibi
qḋ ſubtraxerat ⁊ ꝓmiſit reſtituere:q̄
audito mulier rogauit tabellionē ⁊ te
ſtes ſup ꝯfeſſiōe tabernarij q̄ſit velit ꝙ
ꝯfeſſio poſſit ꝓbari ꝑ teſtes:lȝ ipi ñ vi-
derint ꝑſonā loquētē:qḋ ē notabile ꝟ
bū ſȝ pa.i.c.ex lr̄is.de ꝯiue.Jdē vo-
luit bar.p⁹ gl.i.l.ij.§.idē labeo.ff.ꝺ aq̄
plu.ar.Et facit ad.q.nūqd cec⁹ pt de-
ponere ſup ꝟbis deponētiū:ſi hȝ no-
tas illoꝝ voces:vide bonā gl.i.c.teſtes
iij.q.ix.vide ēt pa.i.c.cū cāȝ.ꝺ teſti.Et
ſcias ꝙ cōiter tenet̄ ꝑ legiſtas ꝙ ſpāle
ſit in teſtō.nō.n.valet teſtimoniū:niſi
teſtes viderīt ⁊ audierint teſtatorē lo-
quētē:vt ē tex.i.l.ſi nō ſpāli.C.ꝺ teſt.⁊
ħ iō vt arbitroꝛ:q: vox teſtatoꝛis ꝓꝑ i-
firmitatē ſolet mutari.No.ꝙ ſacerdos
non debȝ eſſe teſtis in inſtrumētis cō-
fect] totalr̄ īter ſeculares.xiiij.q.ij.q̄d
hoc itellige de honeſtate:⁊ ñ ꝺ necīe.

TEſtis.§.De nūero teſtiū:⁊ q̄dem
duo teſtes regulariter neceſſarij.
ſunt:⁊ ſufficiunt.ff.eo.vbi nūerus.iiij
q.iij.§.itē in criminali.ꝟ.item vbi.
¶ Utrū in aliqbus cauſis ſufficiat vn⁹ 1
teſtis.ꝶ.regularit̄ nō ſufficit vt dcm̄ ē
tñ in aliqbus caſib⁹ ſufficit vn⁹:vbi al
teri ꝑiudiciū nō īfert̄.vide.ſ̄.probatio
Jtē ſtat̄ teſtimonio vni⁹ vbi de ꝓriū
cōſenſu ita ꝯuenit̄ cū ⁊ teſtimonio ad
uerſarij ſtari poſſit.C.de fideicō.l.ſi.
Jtē qñ q̄rit̄ vtrū aliqs ſit emēdat⁹ de
crimine ſtat̄ teſtimonio ſacerdotis:q:
cū in ſecreto cōfiteat̄ alr̄ ꝓbari nō pt.
Jtē in coꝛrectōe fraterna ſup ꝓria coꝛ
rectiōe caritatiua ꝑ vnū ſolū ꝓbat̄:q:
nec alr̄ ex.c.in oi.Jtē lȝ vn⁹ teſtis non
faciat ꝓbationē:facit tñ ꝑſūptionē ex-
tra de ſuc.ab īte.c.ſi.vbi addit pa.ſin-
gulare dcm̄ ꝙ vbi agit̄ de magno ꝑ-
iudicio ſeu de re magni valoꝛis.nō ꝺ
fert̄ iuramētū i ſupplemētū ꝓbatiōis:ꝑ
id qḋ no.i.c.ſi.ꝺ iuriu.⁊ ex ħ dcō no.
ꝙ ēt ꝑlato ſup iure eccłie nō defert̄ iu
ramētū i defectū ꝓbatōis:cū qḋ ē mul
tū ꝑiudicial̄.Un⁹ tñ teſtis ſufficit cum
fama i cā ciuili.ar.extra ꝺ ap.c.i.i gl.
¶ Utrū in aliqb⁹ reqrant̄ teſtes plēs 2
q̄ꝫ duo.ꝶ.i multis plēs reqrunt̄:vt in
teſtō.vij.i codicillo.v.Jtē.v.requirunt̄
teſtes i donatōe cā moꝛ]:C.ꝺ dona.cā
moꝛ.l.ſi.ſilr̄ qñ ꝺbiter vult ꝓbare ſolu
tū debitū qḋ i ſcript] fuit factū.C.eo.l.
teſtiū.Jtē q̄tuoꝛ teſtes reqrūtur cū dā
tur ad reprobādū iſtr̄a.ar.d.l.teſtium.
¶ Utrū ꝯ aliqs ꝑſonas reqrat̄ maioꝛ 3
nūerus teſtiū.ꝶ.ſic ꝓrio cū ꝑſul accu
ſatur.ij.q.iiij ꝑſul.Et ꝑſul ſȝ gl.ibi dr̄
ep̄s cardinal̄:q nō dānat̄ niſi.lxxij.te-
ſtibus.ꝑſbyter āt cardinal̄ niſi.lxxiiij.
teſtib⁹.Diacon⁹ cardinal̄ vrbis rome
niſi.xxviij.teſtib⁹.ſubdiacon⁹ acolit⁹
exoꝛciſta lectoꝛ hoſtiari⁹ niſi.vij.teſti-
bus:⁊ hȝ locū ſpālr̄ in ep̄is ꝑſbyte
ris diaconib⁹ ⁊ clicis eccłie romane.ꝓ
pter eius dignitatem.
¶ Sȝ nūqd ꝯ papā duplicabunt̄ te- 4
ſtes.gl.dīc ꝙ nō.imo duo ſufficiūt.⁊ i
ħ papa ē deterioꝛis ꝯditōis:q: ſine cā

paratione maioꝛ alijs creatus eſt.ꝛ ſō
ſine ſpe venie cōdemnatur vt dalbo-
lus.de pe.di.ij.pꝛincipium.

Teſtis.iij.quo ad actū teſticādi.Te-
ſtes iurare debēt dicere veritatē q̄
nouerūt.iij.q.ix.hoꝛtamur nec admi-
ſcere falſum:nec de ſuo aliqd adijcere
iij.q.ix.pura.Jtē nulli teſti credit̄ niſi
iurato ex.eo.nup.ꝛ.c.fraternitatis:ꝛ
c.tuis.vbi dicit pa.ꝙ ēt epō nō credit̄
vt teſti ſine iuramēto.ꝛ excepto papa
nō credit̄ in pꝛeiudiciū alterius ꝟbo
cuiuſcūqꝫ ꝛ qualiſcūqꝫ fuerit auctoꝛi-
tatis ēt legato cardinali nō eſt creden-
dū in pꝛeiudiciū alterius.ex quo tex.
excipit ſolū papā extra eo.cū a nobis
maxime in hīs que nō ſunt modici p̄-
iudicij.Poteſt tamē hm̄oi iuramētū
a parte aduerſa remitti.d.c.tuis.

1 ¶Teſtes ſingilatim examinari de-
bent ꝛ in ſecreto.Sed iurare tenentur
pꝛeſente parte aduerſa extra.c.Jn no
mine domini.ꝛ.c.venerabili.

Toꝛneamentū.Toꝛneamēta dicunt̄
in qbus milites ex cōdicto venire
ſolent ꝛ ad oſtentationem viꝛ ſuaruꝫ
ꝛ audacie temere congredi

1 ¶Utrum toꝛneamēta facere ſit pctm̄
vide.s.Ludus.§.ij.ꝛ de pena pugnā-
tium in toꝛneamento.vide.s.Sepul-
tura q̄rto pꝛimo reſponſo.

Tranſactio eſt de re dubia ꝛ lite in
certa necdum finita nō gratuita pa
ctio.ff.eo.l.i.Litē aūt itelligas pn̄tem
vel futurā.qꝛ ēt ante litē pōt fieri trā-
ſactio.Scdo no.ꝙ Jnno.in.c.ſtatui-
mus extra.eo.dicit qdā dicūt ꝙ i ſpi-
ritualibus pōt iteruenire compoſitio
trāſactio nunqꝫ.Nos āt dicim⁹ licitaꝫ
eſſe trāſactionē ꝛ pmutationē i ſpūa-
libus:dūmō ex vtraqꝫ pte tm̄ iteruenī
at ſpūale ꝛ nō tpalē.d.c.ſtatuim⁹ꝛ.c.
decetero.extra eo.ꝛ extra de re.pmu.
ad qōnes.Jdē in bn̄ficijs ſi petant̄ iu
re ppꝛietatis:puta qn̄ vna eccl'ia petit
ab alia p̄bendā:quā dicit ad ſuā colla
tionē ptinere.Sꝫ ſi qs clīcus petit ſi-
bi beneficiū nō eſt licita trāſanctio ēt
ſi vtriqꝫ detur ſpūale ex.eo.c.cōſtitutus.

Cōpoſitio aūt interuenire pōt.ex.eo.
ſup eo.talis.ſ.ꝙ ille clīcus q ius nō hꝫ
vel nō hr̄e credit̄ penit⁹ renūciet iuri
ſuo ſine aliq̄ datiōe:vel'ēt ꝙ alius ius
hn̄s recipiat̄ in canonicū ſine aliq̄ da
tione.h̄ ille.Si āt fiat trāſactio i ſpūa
libus vbi fieri nō pōt vt in caſu dcō vl̄
ēt vbi fieri pōt:puta inter ſpūalia cuꝫ
mixtiōe ꝛ interuētiōe tpaliū erit ſimo-
nia.Amicabil' aūt cōpoſitio admittit̄
ſm ho.ſi fiat ſine auctoꝛitate iudicis p
ſonalis eſt ꝛ cū pſona extinguit̄:ſi āt
aucte iudicis real' ē:niſi p iudicē aliꝰ
dcm̄ ſit.d.c.decetero:qꝫuis āt amicabi
lis cōpoſitio facta aucte ſupioꝛis tene
at mero iure.tn̄ reſtituet̄ eccl'ia ſi ex h̄
grauiter ledat̄.ar.extra d reſt.i ite.c.i.

Tutela triplex eſt.ſ.teſtamētaria vt
qn̄ pr̄ dat tutoꝛē filio in teſtō.itē
legittima q̄ defert̄ a lege.vt cū nullus
eſt tutoꝛ p teſtm̄.tūc q pꝛio loco dꝫ'ſuc
cedere huic ab iteſtato.tenet̄ ſuſcipe tu
telā hm̄oi.Jtē datiua vt qn̄ nullo tu-
toꝛe dato in teſtō vel nō extātibus ꝯſā
guineis ad tutelā idoneis iudex ex offi
cio dabit tutoꝛē ꝛ durat tutela vſqꝫ
ad.xiiij.ānū ꝯpletū'pupili.ꝛ ide icipit
cura q̄ durat vſqꝫ ad.xxv.ānū ꝯpletū.
¶Utrū clici teneant̄ ſuſcipe tutelā.R.' 1
ſm Jo.di.lxxxvi.c.ſi nullā cogunt̄ re-
cipe legittimā tn̄ pn̄t recipe ſi volūt vt
i.d.c.ſi.ꝛ h̄ ē pꝛiuilegiū clicoꝝ ꝙ lꝫ poſ
ſint ſuccedere alicui ab iteſtato:nō tn̄
tenētur tutelā recipe lꝫ in laicis aliud
obtineat.vt.C.d le.tu.auc.ſic hēditas.
¶Utrū epē vel mōach⁹ poſſit recipe 2
tutelā.R.ſꝫ Jo.vbi.s.epē vel mōach⁹
ēt volēs n̄ pt̄ recipe tutelā legittimā:vt
in auc.de ſā.epi.§.deo āt amabiles.ſꝫ
ad tutelā miſerabiliū pſonaꝝ oēs cli-
ci vel mōachi tenent̄ vt i.c.puenit.di.
lxxxvi.ꝛ.lxxxviij.di.c.i.ꝛ.c.epē.vbi ſic
dr̄.Epē gubernatiōeꝫ pupilloꝝ ꝛ vi-
duaꝝ ac ēt pegrinoꝝ nō per ſeipm:ſꝫ
p archipꝛ̄ſbyteꝝ vl' archidiaconū agat
Et tex.ſm quaſdā facit ꝙ epē nō pōt
admiſtrare tutelā ēt legittimā p ſeipꝫ.
Et ita pōt intelligi.d.§.deo āt p alios
aūt ſic.ꝛ ſic intelligit̄.d.§.peruenit.